

“Η διαδικασία της εμπλοκής των εφήβων με τα ναρκωτικά”

Συνέντευξη στην Ηπειρωτική Ραδιοφωνία-Τηλεόραση (ΗΡΤ), με τους κ.κ Νίκο Τσώλη και Λάκη Στεργίου (29 Οκτωβρίου 1999).

Ν.Τσώλης: Φίλες και φίλοι καλησπέρα σας. Τα ναρκωτικά είναι δίπλα μας και τα θύματά των χιλιάδες. Το καθιερωμένο αθλητικό μας ραντεβού μετατοπίζεται για σήμερα, εφόσον και εγώ και ο Λάκης Στεργίου θα επιχειρήσουμε ένα άνοιγμα της μεγαλύτερης κοινωνικής πληγής της εποχής μας, το άνοιγμα του φακέλου των ναρκωτικών. Από πολλούς θεωρήθηκε μία περαστική τρέλα που σύντομα θα αντικαθίστατο από κάποιο άλλο τρόπο κανοποίησης. Η θεωρία όμως απεδείχθη λανθασμένη. Τα γεγονότα καθημερινά γίνονται ένας αδιάψευστος μάρτυρας. Στόχος μας η προσφορά σε όλους τους νέους και τις νέες. Σε όλους εσάς που θα θέλατε να μάθετε κάτι περισσότερο, για να προστατεύσουμε όλοι μαζί τα παιδιά μας, για να προστατεύσουμε τη μικρή μας κοινωνία. Αποψινός καλεσμένος μας είναι ο Ψυχίατρος, κ. Φώτης Μωρόγιαννης. Μαζί του θα έχουμε την ευκαιρία να συζητήσουμε πολλά. Αλλά θα έχετε και εσείς την ευκαιρία να ακούσετε πολλά αποκαλυπτικά ρεπορτάζ με χρήστες ναρκωτικών.

Λ.Στεργίου: Αγαπητοί τηλεθεατές καλησπέρα και από εμένα. Είναι φυσικό, όπως σας είπε και ο Νίκος Τσώλης, μία εκπομπή που ασχολείται με τον αθλητισμό που ασχολείται με τη νεολαία κατεξοχήν να προβληματίζεται για το θέμα αυτό. Όλοι μας ξέρουμε, όλοι μας είμαστε γονείς, όλοι είμαστε συγγενείς ανθρώπων που κάποτε υπέπεσαν σ' αυτό το μεγάλο λάθος όπως είπε και ο Νίκος Τσώλης. Πριν μερικά χρόνια νομίζαμε, νόμιζε η κοινωνία μας και όχι μόνο η ελληνική, ότι είναι απλά μια μόδα και θα περάσει. Τελικά δεν ήταν μια μόδα, είναι ένα πάθος, ένας εθισμός, είναι μια εξάρτηση δυστυχώς. Ο κ. Μωρόγιαννης θα σας εξηγήσει ειδικότερα αλλά εγώ θέλω να κάνω ένα μικρό πρόλογο που να αφορά τις ναρκωτικές ουσίες οι οποίες έχουν εξαπλωθεί με αφετηρία τις χώρες της Νοτίου

Αμερικής και τις μακρινές χώρες της Ασίας. Εκεί έχει αποδειχθεί ότι ορισμένα κράτη και ορισμένες κυβερνήσεις παρά την κατακραυγή και παρά τις διάφορες υπηρεσίες διεθνούς εμπέλειας, οι οποίες ασχολούνται με την καταπολέμηση των ναρκωτικών σε κατασταλτικό αλλά και προληπτικό έλεγχο, επιτρέπουν ή εθελουφλούν σχετικά με τις καλλιέργειες ναρκωτικών, δενδρυλλίων επειδή τόσο στην Κολομβία, όσο και σε άλλες υπανάπτυκτες χώρες της Λατινικής Αμερικής λόγω της φτώχειας του πληθυσμού, το Κράτος επιτρέπει σε ορισμένους να φυτεύουν και να καλλιεργούν ναρκωτικές ουσίες. Οπωσδήποτε είναι ένα εισόδημα για ορισμένα κράτη. Ας μη ξεχνάμε ότι και στη γειτονική μας χώρα, στα Σκόπια δηλαδή, έχουν ανακαλυφθεί εργοστάσια κατεργασίας ναρκωτικών ουσιών με την ευλογία της εκάστοτε κυβέρνησης, διότι και λόγω της εμπλοκής καταστάσεως που βρίσκονται ορισμένες χώρες ανά την υδρόγειο, τους δίδεται η ευκαιρία μέσω της καλλιέργειας των ναρκωτικών ουσιών αγοράζουν τον οπλισμό τους. Όλοι ξέρουμε πόσο στενά συνδέεται η πώληση και το εμπόριο ναρκωτικών ουσιών με την αγορά όπλων. Καλωσορίζω και εγώ τον γιατρό μας.

Φ.Μωρόγιαννης: Κύριε Στεργίου σας ευχαριστώ για τον πρόλογο που κάνατε. Κύριε Τσόλη σας ευχαριστώ που με καλέσατε στην εκπομπή σας. Θα προσπαθήσω και εγώ από την μεριά μου να συνεισφέρω είτε από την μεριά της επιστήμης, είτε από την μεριά της ανθρώπινης προσέγγισης για το σοβαρό και το ευαίσθητο θέμα των ναρκωτικών. Βλέπω ότι οι τοποθετήσεις σας ήταν εξαιρετικά σαφείς, εξαιρετικά ευρείς, εξαιρετικά πολιτικές με τη έννοια ότι θέσατε αμέσως τα πολιτικά και κοινωνικά ερωτήματα και τα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα που υπόκεινται της χρήσης. Συμφωνώ μαζί σας πως το πρόβλημα που αναφέρατε είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα των νέων στη σημερινή ζωή και γενικά ένα από τα μεγαλύτερα κοινωνικά προβλήματα. Θέλω να σας τονίσω επίσης ότι από την πλευρά της δημόσιας υγείας, η χρήση ναρκωτικών και οι συνέπειες της χρήσης, θεωρούνται ένα από τα σοβαρότερα και ίσως το πρώτο πρόβλημα δημόσιας υγείας σε όλο το σύγχρονο κόσμο και στη δύση και οσονούπω στην ανατολή. Φυσικά και στη χώρα μας, όπου οι δείκτες τελευταία αυξάνουν ραγδαία με αποτέλεσμα να έχουμε φτάσει σε ποσοστά τις δυτικές χώρες.

Ν.Τσόλης: Γιατρέ, επιτρέψτε μου να ξεκινήσουμε από την αρχή, να πληροφορηθούμε και εμείς αλλά και ενδεχομένως οι ακροατές μας, τι ακριβώς συμβαίνει με τις ναρκωτικές ουσίες εν ολίγοις.

Φ.Μωρόγιαννης: Ναρκωτικές ουσίες είναι οι ουσίες εκείνες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά, και την ψυχική διάθεση. Παραδοσιακά υπήρχαν πάντοτε ουσίες που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι σε επίπεδο τελετουργικό και οι οποίες χρησιμοποιούνταν για την ενίσχυση διαφόρων τελετουργιών στην κοινότητα όπως ο γάμος, η χαρά, η λύπη, αλλά και άλλες κοινωνικές δραστηριότητες που είχαν σχέση με την ανάγκη των ανθρώπων να αλλάξουν την διάθεσή τους. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε ότι πολλές θρησκείες επιτρέπουν μέσω των τελετουργιών τους τη χρήση ουσιών για την ευόδωση του θρησκευτικού βιώματος των ανθρώπων που ανήκουν σ' αυτό το δόγμα. Παρόλα ταύτα θα πρέπει να ξεχωρίσουμε ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια τις ουσίες εκείνες, οι οποίες επιδρούν στην συμπεριφορά και την διάθεση των ανθρώπων που τις χρησιμοποιούν και τελικά επηρεάζουν τις νοητικές και ψυχικές λειτουργίες, δηλαδή προκαλούν ένα οξύ ή χρόνια οργανικό ψυχοσύνδρομο, π.χ αποδιοργανώνουν τη διαδικασία των κινήτρων, παρεμβαίνουν στην διαδικασία της μάθησης, της βούλησης, της ικανότητας λήψης αποφάσεων, κλπ. Με άλλα λόγια εξασθενούν τις υγιείς άμυνες και αντιδράσεις του ατόμου, παρεμβαίνουν στην αυτονομία και στην ελευθερία του υποκειμένου.

Λ.Στεργίου: Κάτι ανάλογο παρατηρείται και με τη χρήση αλκοόλ.

Φ.Μωρόγιαννης: Θα μου επιτρέψετε να πω ότι παρά το γεγονός ότι το αλκοόλ θεωρείται ότι ανήκει στην κατηγορία των ψυχοδραστικών ουσιών, η επιτρεπτικότητα της χρήσης του και η τόσο μεγάλη σύνδεσή του με τον πολιτισμό, με τις ανθρώπινες σχέσεις, την ανθρώπινη επικοινωνία, την χαρά, τον έρωτα, την αγάπη αλλά και την λύπη και το πένθος, οπωσδήποτε έχει φέρει σε δεύτερη μοίρα τις βλαβερές του επιπτώσεις. Παρόλα ταύτα είναι γνωστό ότι οι βλαβερές συνέπειες της χρήσης αλκοόλ είναι πολύ σημαντικές και θα τις συζητήσουμε αργότερα.

Λ.Στεργίου: Μπορείτε να διαχωρίσετε τις ουσίες; Για να ενημερωθούν και οι ακροατές μας.

Φ.Μωρόγιαννης: Βεβαίως. Θα κάνουμε έναν επιφανειακό διαχωρισμό. Διακρίνουμε αρχικώς τις ουσίες σε τρεις κατηγορίες: διεγερτικές, ευφορικές και κατασταλτικές. Διεγερτικές είναι οι ουσίες εκείνες, οι οποίες τονώνουν αρχικά τη διάθεση, από τις πιο γνωστές είναι οι αμφεταμίνες και η κοκαΐνη, Οι κατασταλτικές ουσίες είναι το αλκοόλ και τα απλά ηρεμιστικά φάρμακα που χρησιμοποιούμε εμείς οι Ψυχίατροι για την αντιμετώπιση του άγχους και άλλων ψυχιατρικών διαταραχών. Τα παράγωγα της κάνναβης ανήκουν σε ξεχωριστή κατηγορία. Μια άλλη κατηγορία είναι τα οπιούχα αναλγητικά, και αυτά είναι τα παράγωγα της ηρωίνης. Δηλαδή οι ναρκωτικές ουσίες κατατάσσονται σε 4 κατηγορίες:

F η μία είναι η κατηγορία της ηρωίνης,

F η άλλη είναι η κατηγορία των ευφορικών, των αμφεταμινών και της κοκαΐνης,

F η άλλη είναι η κατηγορία των κατασταλτικών (το αλκοόλ, τα ηρεμιστικά)

F η τέταρτη κατηγορία είναι η κατηγορία του χασίς

N.Τσόλης: Με βάση την επικινδυνότητα πώς μπορούμε να κατατάξουμε τις ουσίες αυτές;

Φ.Μωρόγιαννης: Είναι απολύτως αποδεδειγμένο ότι η επικινδυνότητα αφορά όλες τις ουσίες. Και αυτό πρέπει να το ξεκαθαρίσουμε. Δεν υπάρχει καμία ουσία η οποία να θεωρείται αθώα. Όλες οι ουσίες είναι επικίνδυνες για την υγεία, αλλά η επικινδυνότητα αυτή κλιμακώνεται. Πολύ σοβαρή είναι η επικινδυνότητα από τη χρήση ηρωίνης, όπως επίσης πολύ σοβαρή είναι η επικινδυνότητα από τη χρήση αλκοόλ. Πάρα πολύ σοβαρή είναι η επικινδυνότητα από την χρήση κοκαΐνης και αμφεταμινών, όπως επίσης τελευταία απεδείχθη, ότι υπάρχει και επικινδυνότητα από τη χρήση κάνναβης. Ιδιαίτερα για την κοκαΐνη, είναι γνωστό ότι είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στις κατηγορίες των πλουσίων γιατί είναι ένα άριστα ευφορικό φάρμακο με εξαιρετικά μεγάλη επικινδυνότητα. Προκαλεί οργανικά προβλήματα μακροπρόθεσμα, αλλά και σοβαρότατα οξεία ψυχολογικά προβλήματα, τα γνωστά μας ψυχωσικά επεισόδια που οφείλονται στη χρήση κοκαΐνης, αμφεταμινών αλλά και χασίς. Για την επικινδυνότητα δηλαδή δεν τίθεται θέμα. Αφορά όλες τις ουσίες. Ο βαθμός διαφέρει και εξαρτάται τόσο από τις ιδιότητες της ουσίας, όσο και από τον τρόπο λήψης και τη διάρκεια χρήσης. Για παράδειγμα, για την ηρωίνη ο βαθμός

επικινδυνότητας είναι μεγάλος όχι μόνο εξαιτίας της ουσίας αλλά και εξαιτίας του τρόπου που χρησιμοποιείται κάθε ουσία. Είναι γνωστό ότι για την ηρωίνη ο τρόπος χρησιμοποίησης μέσω της σύριγγας ,δημιουργεί πολύ σοβαρά προβλήματα υγείας στους χρήστες.

Λ.Στεργίου: Γιατρέ, έχει γίνει μεγάλος λόγος περί νομιμοποίησης ορισμένων ναρκωτικών ουσιών και ιδιαίτερα της ινδικής κάνναβης. Για πολλούς η νομιμοποίηση αυτή θεωρείται αβλαβής, για άλλους ότι θα μπορούσε να αποτρέψει και τους συγγενούς εμπόρους από την πώληση των ναρκωτικών και από την επικινδυνότητα η οποία συνδέεται με τον τρόπο χρήσης της ουσίας.. Εσείς σαν ειδικός τι θα λέγατε για τη μελλοντική νομιμοποίηση ορισμένων ναρκωτικών ουσιών, αυτών δηλαδή που δεν θεωρούνται ιδιαίτερα επιβλαβείς. Να προσθέσω εδώ πως η ινδική κάνναβις χρησιμοποιείται και για την κατασκευή ενδυμάτων, θα έλεγα μάλιστα ήταν γνωστές οι διαμάχες της ελληνικής δικαιοσύνης και ορισμένων εισαγγελικών αρχών που παρά τις οδηγίες της Ε.Ο.Κ. είχαν ασκήσει ποινικές διώξεις κατά καταστηματαρχών που χρησιμοποιούσαν ενδύματα από ινδική κάνναβη.

Φ.Μωρόγιαννης: Το ερώτημα σας είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον, σοβαρό και επίκαιρο. Θα κάνω μια εισαγωγή στην αρχή και στη συνέχεια θα προσπαθήσω να απαντήσω στο ερώτημά σας το οποίο απασχολεί όχι μόνο τους ειδικούς στο χώρο της ψυχικής υγείας αλλά και τους θεραπευτές των χρηστών τοξικών ουσιών. Αλλά και γενικότερα αφορά όλους τους πολιτικούς τα τελευταία χρόνια. Θα σας έλεγα λοιπόν ότι η νομοθεσία που εφαρμόζεται στην Ελλάδα, αφορά ένα πνεύμα το οποίο είναι κατεξοχήν κατασταλτικό. Δηλαδή το πνεύμα της νομοθεσίας κινείται στο πλαίσιο της τιμωρίας για τους χρήστες.. Και από την στιγμή που υπάρχει διακίνηση ναρκωτικών αυτό θα πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν ένα ποινικό αδίκημα και τίποτα παραπέρα. Τελευταία με τις διάφορες διορθώσεις που έγιναν στην πρόσφατη νομοθεσία υπάρχουν κάποιες ειδικές κατηγορίες χρηστών οι οποίες απαλούνται σε σχέση με κάποια αδικήματα τα οποία επιτελούν και έχουνε ηπιότερη νομική μεταχείριση. Θέλω να σας πω ευθύς εξαρχής ότι είναι πραγματικά ντροπή για μια κοινωνία να θεωρεί έναν άνθρωπο, ο οποίος για οποιονδήποτε λόγο χρησιμοποιεί είτε χασίς είτε οποιαδήποτε άλλη ναρκωτική ουσία, πρωτίστως παραβάτη. Είναι πραγματικά ντροπή

για την κοινωνία που ζούμε να οδηγείται αυτός ο άνθρωπος κατευθείαν στη φυλακή. Φανταστείτε ένα δεκαεξάχρονο, ο οποίος συλλαμβάνεται για χρήση χασίς, για χρήση οποιασδήποτε άλλης ουσίας, την οποία ίσως και να ήθελε να την πάρει, ίσως και να μην ήθελε να την πάρει, την βάλανε στο ποτό του, ή τον πίεσε η ομάδα από περιέργεια που αποτελεί μια κινητήρια δύναμη για τους εφήβους η επιρροή της παρέας. Σκεφθείτε την ψυχολογία αυτού του ανθρώπου να οδηγείται στο αστυνομικό τμήμα και στη συνέχεια στη φυλακή. Αυτός ο δρόμος δεν έχει επιστροφή όχι μόνο για την ψυχική υγεία του ατόμου, όχι μόνο για την ψυχική του υγεία αλλά και για την κοινωνική του επανένταξη. Η κατάσταση έχει φθάσει στο απροχώρητο. Όταν έχουμε μια κοινωνία στην οποία τα 2/3 των κρατουμένων είναι χρήστες ναρκωτικών, έχουμε περίπου 7.000 κρατουμένους στις ελληνικές φυλακές, και 4.500 – 5.000 είναι χρήστες ναρκωτικών και κανένας έμπορος, αυτό δηλώνει πολλά για την υποκριτική μας στάση. Αν και η επικινδυνότητα βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα, αν και οι συνέπειες για την υγεία των χρηστών είναι πάρα πολλές και υπάρχει μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα σε σχέση με τη χρήση, η κοινωνία μας διατηρεί μια υποκριτική στάση απέναντι στο πρόβλημα αυτό. Αν όμως θέλουμε να θεωρούμαστε ευαίσθητοι και ανθρωπιστές, θα πρέπει να κοιτάξουμε το τι γίνεται σε μια μεγάλη ομάδα συνανθρώπων μας, ιδιαίτερα νέων, οι οποίοι για κάποιους λόγους, τους οποίους δεν τους ξέρουμε καλά ακόμα, εξωθούνται στη χρήση και εξ αυτού στον ευτελισμό, στην περιθωριοποίηση και τελικά στην κοινωνική εξόντωση. Αυτό και μόνο το στοιχείο θα μπορούσε να μας θέσει πολύ σοβαρά το θέμα της νομικής μεταχείρισης των ψυχοδραστικών ουσιών, γενικά όλων των ναρκωτικών ουσιών. Σε αυτό το σημείο θέλω να προσθέσω στο πολιτικό κόμμα των Φιλελευθέρων του κ. Μάνου, το οποίο στο πρόγραμμά του έχει ένα ολόκληρο κεφάλαιο για τη νομική αντιμετώπιση των ψυχοτρόπων ουσιών και μάλιστα προτείνει γενικώς την αποποινικοποίηση της χρήσης όλων των ουσιών. Αυτό είναι ένα ιδιαίτερος τολμηρό βήμα που αφορά την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Ερώτηση Ακροάτριας : *Η περιοχή μας γενικά είναι σταυροδρόμι διακίνησης ναρκωτικών και ο κίνδυνος για τα παιδιά μας είναι πολύ μεγάλος. Πώς θα γίνει να αποτρέψουμε τα παιδιά μας από αυτόν τον*

σοβαρό κίνδυνο που κυκλοφορεί στις καφετέριες, στα διάφορα κλαμπ. Τα ναρκωτικά κυκλοφορούν παντού. Μπορούν να ξεφύγουν οι νέοι που έχουν εμπλακεί σ' αυτή την περιπέτεια και πώς; με ποιόν τρόπο; υπάρχουν κάποια κέντρα να στηρίζουν τους νέους στην Ελλάδα;

Φ.Μωρόγιαννης: Με την ερώτησή σας, θέτετε ένα πάρα πολύ σοβαρό ερώτημα. Θα σας έλεγα ευθύς εξαρχής ότι οι άνθρωποι, οι οποίοι έχουν εμπλακεί στη χρήση ναρκωτικών φυσικά και μπορούν να απεμπλακούν. Αυτό είναι μια βασική αρχή την οποία την πιστεύουμε. Και σε επίπεδο ψυχιατρικό, υπάρχει δυνατότητα θεραπείας από τη χρήση των ουσιών, αλλά και σε επίπεδο ανθρώπινο, η αλλαγή είναι αναμενόμενη για κάθε συμπεριφορά ανθρώπινη, ακόμα και τη χειρίστη. Κατά συνέπεια λοιπόν, σαν γενική αρχή και σαν γενική τοποθέτηση θα σας έλεγα ότι, ναι, πραγματικά υπάρχει θεραπεία από τα ναρκωτικά ακόμα και από τις πιο σοβαρές καταστάσεις, όπως είναι η χρήση ηρωίνης.

Λ.Στεργίου: Μου επιτρέπετε να κάνουμε μια παρένθεση γιατρέ, όσον αφορά την θεραπεία και την απεξάρτηση. Ως ειδικός είπατε ότι υπάρχει δυνατότητα θεραπείας. Σας θυμίζω όμως ότι υπάρχει το κύκλωμα της εμπορίας, υπάρχουν οι έμποροι, οι οποίοι έχουν ήδη εντοπίσει το νέο και δεν τον αφήνουν, συνεχίζουν να τον ενοχλούν, να τον βλέπουν, να τον επισκέπτονται και να τον πιέζουν πάλι να επιστρέψει στα ναρκωτικά. Πώς θα προφυλαχθούν τα παιδιά και οι πρώην χρήστες απ' αυτό; Βέβαια αυτό αφορά την ποινική αντιμετώπιση, δεν αφορά την ιατρική αντιμετώπιση, αλλά είναι ένα μεγάλο πρόβλημα για εκείνους που θέλουν να απεμπλακούν και να γιατρευτούν.

Φ.Μωρόγιαννης: Το ερώτημα σας είναι πάρα πολύ ενδιαφέρον. Πραγματικά, όπως ανέφερα και στην ακροατήριά σας, ελπίζουμε στην αλλαγή της συμπεριφοράς του υποκειμένου, το οποίο για να βρει την ευτυχία του και την ευδαιμονία του, χρησιμοποιεί μια ουσία η οποία μακροπρόθεσμα ή βραχυπρόθεσμα του κάνει κακό, και εν συνεχεία ελπίζουμε στη θεραπεία του. Όσον αφορά τώρα επί του πρακτέου, τι πραγματικά γίνεται και τι μπορεί να γίνει, αυτό που είπατε η καθημερινότητα δηλαδή του χρήστη είναι ένα από τα πιο σοβαρά και ανεπίλυτα εμπόδια όσον αφορά τη θεραπεία. Πάνω σ' αυτό η αλλαγή της συμπεριφοράς που προτείνεται στο χρήστη, μέσω της εισαγωγής του, σε

σοβαρές περιπτώσεις, σε θεραπευτικές κοινότητες, εκεί πραγματικά προτείνεται ένα άλλο μοντέλο της καθημερινότητας και της διαχείρισης του χρόνου του αλλά και των αναγκών του και των επιθυμιών του και των συναισθημάτων του. Οι θεραπευτικές κοινότητες λοιπόν έχουν δώσει τα πιο μεγάλα και τα πιο ενδιαφέροντα δείγματα όσον αφορά την ψυχολογική, την ανθρωπιστική και την κοινωνική αντιμετώπιση, δηλαδή θεραπεία και ταυτόχρονα ένταξη, απομάκρυνση της ουσίας και ταυτόχρονα υποκατάσταση της ουσίας με την ανθρώπινη σχέση, με την αγάπη από τον άλλον και προς τον άλλον. Λοιπόν, αυτές οι κατευθύνσεις τόσο στο κοινωνικό επίπεδο, όσο και στο ανθρωπιστικό επίπεδο που προάγουν οι θεραπευτικές κοινότητες, στοχεύουν, δια του πρακτέου, στην αναδόμηση και στην αλλαγή της συμπεριφοράς του χρήστη ώστε να αντέξει τις “σειρήνες”. Και σε άλλα προγράμματα που εφαρμόζουν συμπεριφοριστικές προσεγγίσεις, ψυχολογικές- συμπεριφοριστικές προσεγγίσεις, ενισχύεται επίσης αυτό το μοντέλο της αλλαγής της συμπεριφοράς. Θα μου πείτε ‘έξις δευτέρα φύσις’, ναι είναι αλήθεια αυτό. Αλλά αν δεν κυνηγήσεις, αν δεν χτυπήσεις πραγματικά τις δικές σου δυσκολίες δεν γίνεται τίποτα. Αυτή είναι και η ελπίδα της θεραπείας. “Συν Αθηνά και χείρα κίνει”, οπωσδήποτε.

Ερώτηση ακροατή: *Πίνω λίγο αλκοόλ παραπάνω. Και οι λόγοι είναι πολλοί.. Έχω αρρωστήσει από τη μέση μου, τα νεύρα και από τα πόδια τα οποία μου δημιουργούνε ακινησία. Και όταν πίνω 2 – 3 ποτά παραπάνω κινούμαι πιο άνετα. Τι πρέπει να κάνω εγώ αυτή τη στιγμή; εγχείρηση να κάνω; τι να κάνω; πήγα στον Ορθοπεδικό τον κ. Σουκάκο, τον γνωρίζετε, και μου είπε να μην κάνεις, νέος είσαι, είμαι 55 χρονών. Είσαι νέος, να μην κάνεις εγχείρηση. Λοιπόν, και τα τρία ποτά που πίνω παραπάνω με βοηθάνε και έχω καλύτερη κυκλοφορία.*

Φ.Μωρόγιαννης: σας ευχαριστώ πάρα πολύ που πήρατε και θέλω να σας πω δύο πολύ απλά πράγματα σε σχέση με το πρόβλημά σας. Το πρώτο αφορά το οργανικό σας πρόβλημα, το πρόβλημα δηλαδή που αντιμετωπίζετε με τη σωματική υγεία σας, θα πρέπει να συνεργαστείτε με τον γιατρό σας για να το αντιμετωπίσετε και να λάβετε μια απόφαση σε σχέση με το σωματικό πρόβλημα. Σε σχέση με το άλλο θέμα όμως, την

σχέση σας με το αλκοόλ η κατανάλωση του οποίου αυξάνεται όλο και πιο πολύ συν τω χρόνω, θα πρέπει να προσέξετε πάρα πολύ την συμπεριφορά σας σε σχέση με την χρήση αυτής της ουσίας που είναι νόμιμη βέβαια, αλλά μπορεί να λάβει μεγάλες διαστάσεις. Οι επιπτώσεις της χρήσης αλκοόλ σε επίπεδο οικογένειας αλλά και σε ατομικό επίπεδο, είναι καταστροφικές. Αυτό λοιπόν θα πρέπει να το φροντίσετε εσείς ο ίδιος αποκλειστικά. Και έχετε απόλυτα την ευθύνη για αυτή την συμπεριφορά σας, εννοώ την εξάρτηση από το αλκοόλ και την επιθυμία σας για ολοένα και αυξανόμενη χρήση. Είναι μια δική σας αποκλειστική ευθύνη. Και αυτό θα πρέπει να το τονίσουμε. Ο άνθρωπος ο οποίος χρησιμοποιεί μία ουσία έχει και την ευθύνη αυτής της συμπεριφοράς.

Ακροατής: *έχω προβλήματα υγείας, προβλήματα μέσης*

Αν δεν πιω, μουδιάζω, , μουδιάζουν οι γάμπες κ.τ.λ.π.

Φ.Μωρόγιαννης . Αυτό ακριβώς που αναφέρετε είναι ακριβώς ο φαύλος κύκλος της χρήσης και της στέρσης. Όταν πίνει ένας άνθρωπος 2 – 3 ποτά, η ευφορία, η αναλγησία και οι γενικότερες επιπτώσεις που έχει πάνω στη σωματική ευεξία το αλκοόλ, ανατρέπουν σε πρόσκαιρο βαθμό το οργανικό του πρόβλημα., το άλγος, και τον πόνο. Την επόμενη μέρα όμως ή λίγες ώρες μετά, το πρόβλημα επανέρχεται και ξαναφέρει πάλι την ανάγκη για νέα χρήση και μάλιστα κλιμακωτά περισσότερη. Γι' αυτό σας λέω ότι αυτό το θέμα θα πρέπει να το χειριστείτε στην προσπάθεια για θεραπεία. Πάντα να θυμάστε ότι οι ανθρώπινες σχέσεις είναι το καλύτερο αντίδοτο και στο αλκοόλ και σε κάθε ναρκωτική ουσία. Η αγάπη, η φιλία, οι καλές σχέσεις μέσα στην οικογένεια και γενικότερα στην κοινωνία. Όποιες καταστάσεις προωθούν τις ώριμες συναισθηματικές σχέσεις, αυτές είναι το καλύτερο αντίδοτο.

Στεργίου: Σε αυτό το σημείο να προσθέσω και κάτι άλλο γιατρέ. Έχω μιλήσει με πολλούς που βρίσκονται σ' αυτή την κατάσταση, είτε λόγω επαγγέλματος, είτε λόγω φιλίας. Όλοι γνωρίζουν ότι με την χρήση των ναρκωτικών ουσιών, άλλος πιο γρήγορα άλλος πιο αργά, θα έχει τραγικό τέλος..... Όλοι το θεωρούν προδιαγεγραμμένο.

Φ.Μωρόγιαννης: Η επισήμανση αυτή μας αναγκάζει να θέσουμε τους δακτύλους μας επί των τύπων των ήλων, εφόσον θέτει το θέμα της αληθείας. Όλοι οι νέοι ξέρουν πολύ καλά ότι οι ναρκωτικές ουσίες είναι

επικίνδυνες. Οι γνώσεις των νέων για την επικινδυνότητα των ουσιών είναι επαρκείς. Παρόλα ταύτα όμως η χρήση συνεχίζεται και μάλιστα αυξάνεται. Θα έλεγα λοιπόν ότι εδώ τίθενται πολύ δύσκολα θέματα. Η χρήση ψυχοτρόπων ουσιών παρότι έχει ένα οικονομικό background, στηρίζεται δηλαδή σε οικονομικά δεδομένα, η διακίνησή της αφορά την κοινωνική οργάνωση και την οργάνωση γενικότερα της κοινωνίας μας, η χρήση της αφορά πολιτιστικές συμπεριφορές ανεκτές στη σημερινή εποχή και οι ανάγκες που καλύπτει είναι σαφέστατα ψυχολογικές, αυτές που αφήνουν κενό το αποτύπωμα του άλλου ανθρώπου και της ανθρώπινης σχέσης που λείπει. Ο τοξικομανής και ο άνθρωπος που χρησιμοποιεί ουσίες έχει ένα βαθύτατο έλλειμμα αγάπης και αυτό πρέπει να το πούμε. Είτε δεν αγαπήθηκε από την οικογένειά του, από την μητέρα και τον πατέρα του, είτε δεν αγαπήθηκε από τον δάσκαλό του, είτε δεν αγαπήθηκε επαρκώς από τον φίλο του, είτε δεν αγαπήθηκε επαρκώς από την φίλη του, είτε δεν αγαπήθηκε επαρκώς από την κοινωνία ως σύνολο και ως θεσμό και υπέστη αρκετούς εξευτελισμούς και πίκρες στη ζωή του έτσι ώστε αυτό το δυσαναπλήρωτο κενό να το καλύψει, αν είναι δυνατόν, μια ουσία και να του χαρίσει τα λίγα γραμμάρια της ευτυχίας τα οποία εξαργυρώνονται στην γνωστή μας ουσία της λευκής σκόνης ή στα γνωστά τετραγωνάκια των μαύρων ουσιών που είναι πολύ διαδεδομένα στους νέους.

Λ.Στεργίου: Στην τοποθέτησή σας είπατε περί πολιτιστικών ανοχών. Υπονοείτε μια συνυπαιτιότητα της εκάστοτε πολιτείας;

Φ.Μωρόγιαννης: Θα έλεγα ότι αυτό που λέτε, ισχύει σε γενικές γραμμές. Η ανεκτικότητα της πολιτιστικής ετερογένειας, είναι δεκτή στις μέρες μας. Είναι γνωστό ότι διαφημίζονται στον τύπο *rave parties* της νεολαίας, είναι γνωστό ότι διαφημίζονται σε περιοδικά *life style* η ιδιαιτερότητα ορισμένων, εκκεντρικών καλλιτεχνών, ηθοποιών, ανθρώπων της μόδας, της οικονομίας ίσως και της πολιτικής καμιά φορά, με αποτέλεσμα η ετερογένεια των πολιτιστικών συμπεριφορών που οφείλεται και στη χρήση ψυχοτρόπων ουσιών να είναι γενικά νομιμοποιημένη, να έχει δηλαδή συν τω χρόνω νομιμοποιηθεί. Να έχει δηλαδή γίνει αποδεκτή, να έρχεται και να επανέρχεται ώστε να γίνεται οικεία, συνήθης, δηλαδή αποδεκτή. Και ενίοτε

θα έλεγα να γίνεται και γοητευτική και αυτός είναι ο μεγάλος κίνδυνος που κρύβεται από τα περιοδικά life style τα οποία υποδαυλίζουν αυτή την ετερότητα των συμπεριφορών. Αλλά θα πω κάτι άλλο ακόμα για την εφηβεία. Είναι γνωστό ότι οι εξαρτήσεις και οι σοβαρές διαταραχές συμπεριφοράς, κατά κανόνα ξεκινούν στην εφηβεία. Η εφηβεία είναι το μεγάλο σταυροδρόμι από την παιδική ζωή στην ενήλικη ζωή, είναι γεμάτη περιπέτειες και θαύματα, αλλά και δυσκολίες. Η εφηβεία είναι εκείνη, κατά τη διάρκεια της οποίας, ο άνθρωπος φεύγει σταδιακά από την οικογένεια του και συναντάει άλλους ανθρώπους, άλλα άτομα της ίδιας ηλικίας, την ομάδα των συνομηλίκων με την παρότρυνση της οποίας, αρχίζει να δοκιμάζει συμπεριφορές. Οι συμπεριφορές λοιπόν έξω από την οικογένεια, που είναι καινούριες, αλλά τόσο σημαντικές και τόσο ωφέλιμες για τον ίδιο τον άνθρωπο, είναι όλες πρωτόγνωρες, πρωτότυπες και εντυπωσιακές.. Και όσο πιο πρωτότυπες είναι, εδώ θα έλεγα και ενίοτε και όσο πιο επικίνδυνες είναι, τόσο πιο γοητευτικές για τον έφηβο. Και φυσικά η υιοθέτηση αυτών των συμπεριφορών από τον έφηβο, αποτελεί το κριτήριο της αποδοχής τους από ομάδα των συνομηλίκων. Είναι η διαδικασία της κοινωνικής ένταξης και της κοινωνικής μάθησης.

Λ.Στεργίου: Ας μην ξεχνάμε ότι οι περισσότεροι έτσι αποκτούν και τη συνήθεια του καπνίσματος.

Φ.Μωρόγιαννης: Ακριβώς, το ίδιο ισχύει και για το κάπνισμα που είναι μια νόσος της εφηβείας, θα το ξαναπώ αυτό, μια νόσος της εφηβείας γιατί είναι γνωστό ότι όποιος αρχίζει το κάπνισμα σε μεγάλη ηλικία, εύκολα απαλλάσσεται απ' αυτό. Όποιος αρχίζει το κάπνισμα στην εφηβεία δύσκολα απαλλάσσεται απ' αυτό. Και αυτό έχει αποδειχθεί από όλες τις έρευνες. Επομένως το κάπνισμα, η επαφή με το αλκοόλ, η χρήση ναρκωτικών ουσιών, αφορούν αποκλειστικά την εφηβεία και την πρώτη μετεφηβική ηλικία. Εκεί θα πρέπει να δώσουμε το μεγάλο βάρος της πρόληψης και το μεγάλο βάρος των οποιοδήποτε θεραπευτικών ή των οποιοδήποτε άλλων παρεμβάσεων. Σε επίπεδο κοινωνικό, να δούμε τι θα κάνουμε με τους εφήβους, να δούμε τι θα κάνουμε με τα παιδιά, να δούμε τι θα κάνουμε με τους γονείς. Πολλά επίπεδα παρεμβάσεων. Να σταματήσει η μετρησιολογία και η κινδυνολογία. Να σταματήσουμε να τρομοκρατούμε τα παιδιά. Να αγαπήσουμε και τους παραβάτες έφηβους. Να στηρίξουμε

την οικογένεια όπως είπαμε. Να φτιάξουμε σχολή γονέων σε κάθε πόλη και ιδιαίτερα στη δική μας. Είναι από τις πόλεις που έχουν τόσο μεγάλο πρόβλημα σε σχέση με τους γονείς, επειδή οι νέοι γονείς είναι τελείως ανέτοιμοι να βοηθήσουν τα παιδιά τους και δικαιολογημένα λόγω του μεγάλου φόρτου οικονομικών και, κοινωνικών αναγκών. Οι νέοι γονείς σήμερα, δεν μπορούν να ασχοληθούν με τα παιδιά τους, ούτε ενημερωμένοι είναι, ούτε η ευρύτερη οικογένεια υπάρχει που να λειτουργεί τόσο καλά για να στηρίξει τα παιδιά. Στήριξη της οικογένειας, στήριξη του δημόσιου σχολείου, εξανθρωπισμός του Πανεπιστημίου και εργασία στους νέους μετεφηβικής ηλικίας. Όλα αυτά τα θέματα μπορούμε να τα αναπτύξουμε αναλυτικά, όσον αφορά τις γενικότερες κατευθύνσεις της θεραπείας και της πρόληψης. Όσον αφορά τα ειδικότερα θεραπευτικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν, σαφέστατα υπάρχουν ειδικά θέματα τα οποία μπορούμε να τα συζητήσουμε πιο προσεκτικά. Αυτά είναι οι γενικοί άξονες στους οποίους θα πρέπει να κατευθύνεται η συζήτηση για αυτά τα θέματα, για να μιλάμε σοβαρά και επί της ουσίας. Πρώτον να σταματήσουμε τη λογική της δίωξης των χρηστών με την τρομοκρατία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και δεύτερον να απεμπλακούμε από την μετρησιολογία των συναδέλφων μου που αρκούνται με αυταρέσκεια να καταγράφουν αποκλειστικά και μόνο ποσοστά.

Ν.Τσόλης: Θα ήθελα τώρα να ακούσουμε μαζί τον κ. Μάριο Μαρσέλο, τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ο οποίος σε μία έρευνά του έκανε πράγματι τραγικές για όλους μας διαπιστώσεις. Και σίγουρα μ' αυτά που θα ακούσουν κυρίως οι γονείς θα πρέπει κάπως να σκεφθούν πολλά και να αναθεωρήσουν. Ας ακούσουμε λίγο τον κ. καθηγητή τι είπε.

Ερωτών: . Από .το εργαστήριο φαρμακολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, δόθηκαν στη δημοσιότητα ορισμένα στοιχεία τα οποία δείχνουν ότι στα Γιάννενα παρατηρείται μία ανοδική τάση των νέων ατόμων και μαθητών που έχουνε κάνει χρήση ναρκωτικών ουσιών. Μιλήστε μας λίγο για την έρευνά σας αυτή και πώς αναλάβατε την πρωτοβουλία; πώς πήρατε την πρωτοβουλία να κάνετε κάτι τέτοιο;

Καθηγητής: έχουμε ξεκινήσει αυτή την έρευνα πριν από περίπου δέκα χρόνια, όταν στο πρόγραμμα σπουδών της Ιατρικής Σχολής του

Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, εισάγαμε το κατ' επιλογήν μάθημα "Ναρκωτικά". Και τότε διαπιστώσαμε κοιτάζοντας λίγο περισσότερο την κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα και τα βιβλιογραφικά δεδομένα κ.τ.λ.π., ότι υπάρχει ένα μεγάλο κενό σ' αυτό το σημείο. Δηλαδή οι εφημερίδες έγραφαν συνεχώς ότι υπάρχουν ναρκωτικά στα σχολεία, στους μαθητές κ.λ.π., υπήρχε πάντοτε μία ευαισθησία σ' αυτό το θέμα. Όταν έψαχνε κανείς να βρει στοιχεία δεν έβρισκε απολύτως τίποτα. Οπότε αποφασίσαμε σε συνεργασία με το εργαστήριο Υγιεινής και με την Ψυχιατρική Κλινική να ξεκινήσουμε αυτή την έρευνα που έχει την έννοια της σφυγμομέτρησης με ένα ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου.

Ερωτών: Τα αποτελέσματα της έρευνας όμως είναι το πιο καυτό ερώτημα κ. Μαρσέλο. Θα μπορούσατε να μας τα πείτε. Χρησιμοποίησα τη λέξη 'παρατηρείται μια ανοδική τάση'. Θα μπορούσατε να μας δώσετε το μέγεθος αυτή της τάσης;

Καθηγητής: Το συνολικό μας δείγμα αφορά μαθητές Λυκείου και ειδικά της Γ' Λυκείου, από τρεις μεγάλες πόλεις, Αθήνα, Πάτρα και Γιάννενα. Την πρώτη φορά είχαμε περίπου 4.000 μαθητές, τη δεύτερη φορά 2.000 μαθητές μόνο μετά από μία πενταετία. Είναι όμως μεγάλο δείγμα και στη μία περίπτωση και στην άλλη, δηλαδή δείγμα που επιτρέπει κάποια σημαντικά συμπεράσματα. Και ενώ την πρώτη φορά στο σύνολο του δείγματος είχαμε στα αγόρια μία χρήση της τάξεως του 2% και στα κορίτσια το ίδιο, στο δεύτερο δείγμα η χρήση φτάνει περίπου τα 5% δηλαδή μπορώ να πω ότι η αύξηση είναι σχεδόν υπερδιπλάσια.

Ερωτών: Ποιες ουσίες χρησιμοποιούνται σε μεγάλο βαθμό κ. Μαρσέλο; Δηλαδή διαφέρουν τα αγόρια από τα κορίτσια; τα αγόρια χρησιμοποιούν διαφορετικές ουσίες από τα κορίτσια;

Καθηγητής: Αυτό που ρωτάτε είναι ένα σαφές εύρημα. Διαφέρουν πάρα πολύ και θα σας εξηγήσω. Τα αγόρια προτιμούν να παίρνουν φάρμακα, ουσίες τύπου κάνναβης, δηλαδή χασίς, μαριχουάνα, προϊόντα κάνναβης. Τα κορίτσια να παίρνουν κατά κύριο λόγο ηρεμιστικά. Και στα κορίτσια σε πολύ μεγάλη απόσταση έρχεται η κάνναβη, επειδή καπνίζεται και δεν είναι προσφιλής, όπως τα ηρεμιστικά χάπια που έρχονται στην πρώτη γραμμή προτίμησης.

Ερωτών: κ. Μαρσέλο, μία τελευταία ερώτηση και ίσως το πιο καυτό ερώτημα της συνεντεύξεώς μας αυτής. Θα θέλαμε να μας καταθέσετε την προσωπική σας γνώμη, γιατί πιστεύετε ότι τα νέα παιδιά και κυρίως οι μαθητές, οδηγούνται στα ναρκωτικά.

Καθηγητής: οι λόγοι είναι πολλοί. Δεν είναι καθόλου εύκολο να απαντηθεί έτσι απλά το ερώτημα αυτό, ίσως δεν ξέρουμε ακόμα τι γίνεται, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και παγκοσμίως. Ασφαλώς υπάρχουν υπάρχουσα κάποιοι παράγοντες που βοηθούν. Το πιο σημαντικό είναι ότι τα παιδιά βρίσκουν τα ναρκωτικά.. Και βρίσκουν με κάποια πίεση με την έννοια ότι αν το φάρμακο έρθει, το χάπι ή η μαριχουάνα στην παρέα, τότε χρειάζεται πραγματικά ασάλινη θέληση να πει κανείς ΟΧΙ. Γιατί είναι τέτοια η πίεση εξαιτίας του φόβο μήπως θεωρηθεί συντηρητικός, παλαιών αρχών ή ότι φοβάται το σπίτι ή οτιδήποτε, τα περισσότερα παιδιά δέχονται και χρησιμοποιούν και δοκιμάζουν. Και έχουμε μεγάλο ποσοστό παιδιών που δοκίμασαν μια φορά και μετά δεν ξαναδοκίμασαν. . Τι είναι αυτό που κάνει τα παιδιά και δοκιμάζουν και δεν συνεχίζουν ή δοκιμάζουν και συνεχίζουν, αυτό είναι το ζητούμενο; Αυτό δεν το ξέρει κανείς. Και αφενός παίζει ρόλο η αγωγή που έχει το παιδί από το σπίτι, η ισορροπία μέσα στην οικογένεια, δηλαδή πόσο το παιδί είναι θωρακισμένο με κάποιες άμυνες για να μπορέσει να πει ΟΧΙ, γιατί υπάρχουν και άλλα πράγματα εξίσου σημαντικά, για να ασχολείται με τεχνητούς παραδείσους. Τα παιδιά των οικογενειών αυτών έχουν ευκολία επιλογών , αλλά και σημαντική στήριξη..

Ν.Τσόλης: Τι θα θέλατε να σχολιάσετε σ' αυτή τη συνέντευξη;

Φ.Μωρόγιαννης: Ο κ.Μαρσέλος έχει κάνει μια πολύ μεγάλη εργασία σχετικά με τα θέματα αυτά και μάλιστα σε διάρκεια χρόνου. Είναι θα 'λεγα από τους πρώτους ερευνητές μαζί με την ομάδα του κ. Στεφανή και την κ. Κοκέβη στην Αθήνα, οι οποίοι έχουν δουλέψει πάνω στο χώρο της επιδημιολογίας των ψυχοτρόπων ουσιών. Θα έλεγα ότι τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής συνδυάζονται με τα γενικότερα ευρήματα που βρίσκουμε στην επιδημιολογία των ψυχοτρόπων ουσιών, των ψυχοδραστικών ουσιών στην Ελλάδα, τα οποία είναι:

1. Η αυξανόμενη χρήση της κάνναβης στους νέους
2. Η μείωση της ηλικίας έναρξης της χρήσης όλων των ναρκωτικών

3. Ο μεγάλος αριθμός θανάτων από ναρκωτικά

Φ.Μωρόγιαννης: Όσον αφορά τον αριθμό των θανάτων, μετά το 1993 ιδιαίτερα, παρατηρούμε ότι έχουμε μια κατακόρυφη αύξηση, η καμπύλη έχει γίνει πάρα πολύ οξεία, και βλέπουμε την γραμμή να ανεβαίνει κατακόρυφα. Είχαμε 250 θανάτους την προηγούμενη χρονιά. Πρόκειται για εξαιρετικά μεγάλο αριθμό για την Ελλάδα, δεδομένου ότι οι νέοι άνθρωποι οι οποίοι πεθαίνουν, είναι απαραίτητοι για τη χώρα μας, λόγω του μεγάλου δημογραφικού προβλήματος που αντιμετωπίζει. Επίσης δεν πρέπει να ξεχνάμε πως η ιστορία της χώρας μας, είναι μια ιστορία πολέμων και απώλειας ανθρώπινου δυναμικού. Στην πρόσφατη ιστορία έχουμε ζήσει ζήσει ένα Β΄ παγκόσμιο πόλεμο του οποίου την επέτειο του 'ΟΧΙ' γιορτάσαμε χτες, με τραγικές απώλειες. Ζήσαμε ένα τραγικότερο ακόμα εμφύλιο με πολλά ανθρώπινα θύματα. Και η Ελλάδα δεν έχει την πολυτέλεια να χάνει νέους ανθρώπους εξαιτίας της χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών. Για να ολοκληρώσω λοιπόν το θέμα, καταθέτω τα παρακάτω σχόλια :

- α Το πρώτο είναι η αυξανόμενη χρήση της κάνναβης στο οποίο όπως επεσήμανε και ο Καθηγητής κ. Μ.Μαρσέλος, έχει σχέση η μεγάλη αύξηση της ζήτησης
- α Το δεύτερο στοιχείο είναι η σταθερή χρήση και όχι η μείωση του ποσοστού χρήσης της ηρωίνης. Δεν έχουμε αύξηση της ηρωίνης αλλά έχουμε μεγάλα προβλήματα εξαιτίας του τρόπου χρήσης, μεγάλη επικινδυνότητα και θανάτους από συνοσηρότητα ψυχιατρική ή συνοσηρότητα οργανική όπως είναι η μόλυνση από την ηπατίτιδα και το AIDS.
- α Το τρίτο στοιχείο είναι η εμφάνιση νέων εξαρτήσεων. Οι νέες εξαρτήσεις αυτές αφορούν τη λήψη εισπνεόμενων ουσιών αλλά και την λήψη αναβολικών, τα οποία αποτελούν μια νέα μορφή εξάρτησης και αφορούν το 6,5% των ανδρών και 3,5% των κοριτσιών. Ένα καινούριο φαινόμενο τοξικομανίας προέρχεται από το χώρο του αθλητισμού. Είναι ένα πάρα πολύ σοβαρό θέμα, και φυσικά για να μην παρεξηγηθώ με τους πολύ αγαπητούς αθλητές και τους ανθρώπους που ασχολούνται μ' αυτό το χώρο, δηλώνω ότι λέμε προκαταβολικά ΝΑΙ

στον αθλητισμό. Όχι όμως στον πρωταθλητισμό και στην εμπορία του αθλητισμού έτσι όπως την καπηλεία του την βλέπουμε να αυξάνεται όσο φτάνουμε στην τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων στη χώρα μας. Είχαμε θανάτους και διασήμων και πρωταθλητών παγκοσμίου φήμης από τη χρήση αναβολικών, όπως της Johnes.

Ας σχολιάσουμε τώρα τα αποτελέσματα της παρέμβασης που έγινε στο Νομό Ιωαννίνων από τον Οργανισμό Καταπολέμησης Ναρκωτικών, το παράρτημα των Ιωαννίνων το οποίο εκφράζεται από τον Συμβουλευτικό Σταθμό. Παρότι δεν έχω καμιά σχέση με τον οργανισμό αυτό χρησιμοποιώ, τα στοιχεία για να δείξουμε στους πολίτες τι ακριβώς γίνεται. Βλέπουμε ότι υπάρχουν πολύ μικρές αλλαγές όσον αφορά το κάπνισμα, τα οιοπνευματώδη και τα ναρκωτικά. Παρατηρούμε επίσης ότι η αντίσταση της πίεσης για χρήση ναρκωτικών ουσιών από φίλους είναι πάρα πολύ μικρή. Θέλω να πω, αν και δεν κατηγορώ καθόλου την προσπάθεια που γίνεται από τους συναδέλφους του Συμβουλευτικού Σταθμού, ότι η φιλοσοφία αυτών των παρεμβάσεων έχει εξαντληθεί. Πρέπει γρήγορα να περάσουμε στην θεραπεία και πρέπει γρήγορα να οργανώσουμε τις προσπάθειές μας έτσι ώστε να θεραπεύσουμε τους ανθρώπους οι οποίοι πάσχουν. Αυτό είναι και το κύριο μέλημα κάθε σοβαρής και οργανωμένης προσπάθειας σήμερα. Πρώτο λοιπόν βήμα είναι η θεραπεία. Αυτό αποτελεί και την καλύτερη πρόληψη και σε επίπεδο πρωτογενούς προλήψεως και σε επίπεδο δευτερογενούς προλήψεως και σε επίπεδο τριτογενούς προλήψεως. Στο Νομό μας αυτή τη στιγμή, προέχει η θεραπεία των ανθρώπων που έχουν σχέση με τα ναρκωτικά, δεδομένου ότι την τελευταία χρονιά είχαμε αρκετούς θανάτους, από ηρωίνη στα Γιάννενα, κάτι το οποίο πραγματικά είναι ανησυχητικό.

Ν.Τσόλης: Όσον αφορά τη θεραπεία, ο Νομάρχης Ιωαννίνων έκανε κάποιες εξαγγελίες, οψόμεθα.. Ας ακούσουμε τώρα φίλες και φίλοι ένα video από μία γυναίκα ενός εμπόρου ναρκωτικών η οποία εξαναγκάστηκε και εκείνη να κάνει χρήση ουσιών. Ας ακούσουμε λοιπόν

“Γύρισε πλέον στην Ελλάδα. Τον γνώρισα με λάτρευε όπως έλεγε, αλλά όπως έβλεπα και εγώ στην πορεία. Δεν ήξερα αν παίρνει κάτι. Στην πορεία είδα ότι έχει αλλάξει δηλαδή ξέφυγε και λίγο από κοντά μου,

ερχότανε με άλλο ύφος στο σπίτι. Δηλαδή εκεί που ήταν σοβαρός στις 12.00 το μεσημέρι, στις 13.00 που γύριζε ήτανε χαρούμενος. Όλα αυτά δεν ξεχνώνται. Ωσπου τελικά από τις πολλές ερωτήσεις μου, μου το 'πε ότι ήταν έμπορος ναρκωτικών. Αλλά μου λέει ότι, εγώ, με γεμίζεις εσύ και δεν με γεμίζει αυτό που έπαιρνα.

- Τι έπαιρνε;
- Χασίς. Τον πίστεψα εγώ και όπως έδειχνε μετά δεν έφευγε από κοντά μου καθόλου. Μου 'λεγε ότι πάω σε ένα φίλο μου, έλα και εσύ μαζί να δεις. Δεν τρέχει τίποτα. Του λέω πως θα ξέρω αν παίρνεις χασίς εσύ, αν θέλεις...σε μισή ώρα. Να μην το πάρει γιατί δεν θέλω την κοροϊδία. Μου λέει, υπάρχει ένας τρόπος να στο αποδείξω, τα μάτια μου, τα οποία μπορεί να μην τα δεις εκείνη την στιγμή τα μάτια μου, να μη το καταλάβεις. Όταν φτύνω θα απλώνεις την παλάμη σου, όταν γυρίσεις στο σπίτι και θα μου λες φτύσε. Άμα δεις ότι το σάλιο μου είναι τελείως ωμό, δηλαδή σαν νερό, δεν έχω πάρει. Όταν δεις ότι είναι πηχτό θα καταλάβεις ότι έχω πάρει. Οντως έφευγε για λίγο, γύριζε, τον κοίταγα εγώ στα μάτια, τι να καταλάβω; εντάξει του 'λεγα, έφτυνε, οντως έβλεπα ότι είναι έτσι. Και εκεί ήταν ο τσακωμός μας μετά, ότι έμεινα έγκυος με τον άνθρωπο που με λάτρευε, στην κυριολεξία σου λέω, δηλαδή για να μην κάπνιζε κάθε μέρα χασίσι με εμένα το έκανε μια φορά την ημέρα μετά. Δεν ξέρω μετά τι προβλήματα είχε. Δεν ξέρω, θα το πω, ανώνυμη είμαι, εντάξει. Θυμάμαι πλησίαζαν Πρωτοχρονιά καιόταν μου είπε ότι πήγα εγώ με τον δικό σου και δεν το κατάλαβες ήθελα να χωρίσω με τελείως διαφορετικό τρόπο δηλαδή πώς; όχι άντε φύγε ή ξέρω εγώ αυτά που έλεγες είναι ψέματα. Ξύπνησα ένα ωραίο πρωί, έκανα τις δουλειές μου, ετοιμαζόμουνα, είχα καλέσει την Πρωτοχρονιά τους φίλους έτσι να πιούμε ένα ποτό να παίξουμε ένα χαρτάκι, πολύ ομαλά. Ήξερα την προηγούμενη μέρα τι είχε γίνει. Ξυπνάμε και του λέω να 'χαμε του λέω λίγο από αυτό. Με κοίταξε ξαφνιασμένος. Μου λέει: τι λες; έλα μωρέ Πρωτοχρονιά είναι, να πιούμε λίγο τι έγινε; Σοβαρά το λες αγάπη μου; δηλαδή με ένα πάθος εκείνη την στιγμή, σου λέει να την καταφέρω τώρα. Του λέω σοβαρά; Μου λέει δεν έχω λεφτά αυτή την στιγμή επάνω μου. έχω εγώ του λέω. ...μέσα στο σπίτι ξέρω εγώ, παίρνει τα λεφτά, για πότε

- έφερε αυτό το πράγμα, λες και το είχε έξω από την πόρτα. Μου λέει πιες και εσύ. Να μου 'δωσε 4 – 5 ρουφηξιές; δεν ξέρω.
- Πως αισθάνθηκες εκείνη την στιγμή όταν πήρες ...
 - Αυτό ήθελα να σου πω. Εκείνη την στιγμή μαζευόντουσαν οι φίλοι και ήθελα να προχωρήσω, ήταν η πρώτη φορά σου λέω που το πήρα, ήθελα να προχωρήσω, να πω 'γεια σας, περάστε', και ενώ ήμουνα καθισμένη νόμιζα ότι ήμουν και τους χαιρετούσα. Δηλαδή μου μιλούσαν και γέλαγα εγώ.
 - Είχες παραισθήσεις δηλαδή που λένε;
 - Φοβερές. Όταν πήγε 12.00 η ώρα, πλέον από το πρωί μέχρι τις 12.00 μου είχε περάσει η ενέργεια, άσε που έκανε νόημα: 'άσε μην της μιλάς, αυτή είναι πιωμένη τώρα της έδωσα'. Όταν πήγε 12.00 ήμουν στην κουζίνα και ετοιμάζα και έρχεται και λέει: 'χρόνια πολλά αγάπη μου να ζήσουμε' και του λέω: εμείς μαζί δεν θα ζήσουμε. Αυτή την στιγμή φεύγω. Αυτός ξαφνιάστηκε. Σου λέει τι έπαθε τώρα; και το απέδωσε ότι μου 'φυγε η επιρροή αυτού που ήπια και έχω άσχημη αντίδραση. Του λέω, συγνώμη να σου πω κάτι; εάν ένιωθα ευχάριστα θα έλεγα καλά κάνεις και καπνίζεις ένα τσιγάρο. Αλλά την στιγμή είναι σαν να σου βάζει, εγώ το λέω στην κυριολεξία, σαν να σε βάζουνε στην πρίζα".

Φ.Μωρόγιαννης: μάλιστα. Είναι ενδιαφέρουσα η κατάθεση της κυρίας. Και εδώ θα πρέπει να πούμε ότι μιας και ακούσαμε μια γυναίκα, η οποία μάλλον από την ηλικία της δεν ανήκει στην εφηβική και την μετεφηβική ηλικία είναι μεγαλύτερης ηλικία και αρκετά οργανωμένη στην κοινωνία, προφανώς έχει κάποια δουλειά, έχει κάποιο επίπεδο μόρφωσης, έχει κάποια εργασία, έχει κάποιες κοινωνικές σχέσεις, θα πρέπει να πούμε κ. Τσόλη ότι οι χρήστες γενικά τοξικών ουσιών είναι κρυμμένοι. Δεν τους ξέρουμε ποιοι είναι. Δεν ξέρουμε ποιοι είναι αυτοί. Δεν είναι μόνο οι μαθητές. Εστιάζουμε την προσοχή μας στους μαθητές γιατί είναι μια ομάδα υψηλού κινδύνου όπως είπαμε, όσον αφορά την έναρξη της χρήσης, δεδομένου ότι η εφηβεία είναι η πλέον πρόσφορη ηλικία για την έναρξη οποιασδήποτε επικίνδυνης συμπεριφοράς και μέσα σ' αυτές συμπεριλαμβάνουμε και την χρήση ναρκωτικών ουσιών. Οι χρήστες είναι κρυμμένοι. Δεν τους ξέρουμε ποιοι είναι. Είναι πολλοί, όμως. Δεν έχει γίνει

ποιοτικός έλεγχος της έρευνας για τη χρήση ναρκωτικών ουσιών ούτε στη χώρα μας αλλά και σπάνιες είναι οι έρευνες εκείνες οι οποίες έχουν γίνει και στην διεθνή κοινότητα όσον αφορά ποιο είναι το προφίλ του χρήστη, ποια είναι τα κοινωνικά του χαρακτηριστικά και ποια είναι τα δημογραφικά του χαρακτηριστικά. Όχι μόνο των χρηστών ηρωίνης. Και πάλι απ' αυτούς ξέρουμε ένα πολύ μικρό ποσοστό. Το πρόβλημα της χρήσης ναρκωτικών είναι ένα διαταξικό πρόβλημα. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία. Αφορά ανθρώπους από το σύνολο, από όλες τις κοινωνικές τάξεις. Η εμπειρία του Συμβουλευτικού Σταθμού που λειτουργεί στα πλαίσια του Ο.Κ.Α.Ν.Α. και με την συνεργασία των φορέων του ιατρικού συλλόγου, της Μητροπόλεως Ιωαννίνων, του Δήμου Ιωαννιτών και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων νομίζω, κατά την προσωπική μου γνώμη, ότι θα πρέπει να περάσει στο επόμενο βήμα που είναι η δημιουργία θεραπευτικών δομών για την αντιμετώπιση των ανθρώπων που έχουν προβλήματα με την εξάρτηση από ουσίες. Και θα έλεγα ότι είναι εξαιρετικά θετική η πρωτοβουλία του Νομάρχη και την επικροτώ από τη μεριά μου. Πραγματικά αυτό το πρόγραμμα θα πρέπει να υλοποιηθεί σε συνεργασία με άλλους ανθρώπους οι οποίοι έχουν σχέση με όλα αυτά τα πράγματα.

Λ.Στεργίου: Αλήθεια ποια η άποψή σας για τη χρήση της μεθαδόνης ; Πόσο μπορεί να θεωρηθεί κατάρρα ή θεραπεία;

Φ.Μωρόγιαννης: Η μεθαδόνη προέκυψε από την πολιτική της αντιμετώπισης των ναρκωτικών που έχει σκοπό τη μείωση της επικινδυνότητας από τη χρήση. Δηλαδή διαπιστώθηκε ότι η μεθαδόνη ως οπιούχο ναρκωτικό, χορηγούμενο ως διάλυμα από τις υπηρεσίες του Δημοσίου, αποκλείει την επικίνδυνη χρήση της ηρωίνης κατά ένα ποσοστό. Δηλαδή η μεθαδόνη βοηθάει να απομακρυνθεί ο χρήστης οπιούχων, ο χρήστης ηρωίνης από την ενδοφλέβια χρήση της και την επικινδυνότητα που συνοδεύεται με την ενδοφλέβια χρήση. Είναι ένα φάρμακο που έχει κάποια ευφορικά αποτελέσματα, δημιουργεί μια γενικότερη καταστολή και είναι φυσικά ήπιο εξαρτησιογόνο. Χρησιμοποιήθηκε όπως σας είπα και πριν στα πλαίσια της πολιτικής που εφαρμόζει η παγκόσμια οργάνωση υγείας για τη μείωση της βλάβης της υγείας των τοξικομανών, εξαιτίας της επικινδυνότητας που οφείλεται στην ενδοφλέβια χρήση ηρωίνης. Εξ αυτού λοιπόν προέκυψε η ανάγκη να

αλλάξει η ουσία και να χρησιμοποιηθεί μια άλλη ουσία που είναι λιγότερο επικίνδυνη και χορηγείται ως διάλυμα που πίνεται και δεν πωλείται. Αυτό λέγεται θεραπεία υποκαταστάσεως και όπως ξέρετε, πρόσφατα ο Ο.Κ.Α.Ν.Α., ο Οργανισμός Καταπολέμησης, Ναρκωτικών, εφήρμοσε δύο προγράμματα στην Αθήνα και δύο στη Θεσσαλονίκη με περίπου 1000 άτομα συνολικά στο πρόγραμμα. Τα αποτελέσματά τους δεν τα ξέρουμε αυτή την στιγμή. Έχουν κάποια ενθαρρυντικά γενικά αποτελέσματα. Παρόλα ταύτα, με βάση τα στοιχεία από τον ΟΚΑΝΑ (με βάση τα δημοσιεύματα), φαίνεται ότι και η χρήση της μεθαδόνης ως θεραπείας υποκαταστάσεως έχει και αυτή επικινδυνότητα αλλά και όρια.

Λ.Στεργίου: Ένα άλλο εμπόδιο είναι η δυσκολία εύρεσης κτιρίων για την κατασκευή και τη δημιουργία θεραπευτηρίων. Είναι γνωστή η διαμάχη σε ορισμένες γειτονίες της Αθήνας, επειδή οι ευαίσθητοι πολίτες δεν θέλουν στην γειτονιά τους ένα τέτοιο θεραπευτήριο.

Φ.Μωρόγιαννης: Πάντα υπάρχει ένα πρόβλημα στιγματισμού. Ο άνθρωπος ο οποίος χρησιμοποιεί ψυχοτρόπες ουσίες, αντιμετωπίζεται σαν ένας άνθρωπος διαφορετικός, σαν ένας άνθρωπος δυνητικά επικίνδυνος και σαν ένας άνθρωπος που εκπροσωπεί το κακό. Ωστόσο, η επικινδυνότητα εξαιτίας της χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών, είναι εξαιρετικά μειωμένη και οφείλεται πάντοτε, σχεδόν πάντοτε, στις συνέπειες της απουσίας της ουσίας από την οποία το υποκείμενο έχει εξαρτηθεί. Είναι γνωστό ότι οι ληστείες, οι κλοπές και όλες οι επικίνδυνες συμπεριφορές, πάντοτε συνδέονται με την στέρηση της ουσίας από την οποία το υποκείμενο έχει εξαρτηθεί. Ξέρετε σήμερα ζούμε σε μια κοινωνία με εξαιρετικά μεγάλη επικινδυνότητα και βλέπουμε τι γίνεται στην Ελλάδα με τον αυξανόμενο αριθμό λαθρομεταναστών και κοινωνικών και οικονομικών. Ένα ποσοστό από αυτούς τους ανθρώπους εξωθείται και στη χρήση ψυχοτρόπων ουσιών και εκεί χρειάζονται παρεμβάσεις για την αποτροπή πρόκλησης εξαρτημένων ανθρώπων. Και αυτό θα πρέπει να το δούμε πάρα πολύ σοβαρά. Όσον αφορά τώρα τα κτίρια για τη δημιουργία υπηρεσιών θεραπείας των τοξικομανών στην πόλη μας, προσωπικά πιστεύω ότι η κοινωνία των Ιωαννίνων είναι εξαιρετικά ευαίσθητη, εξαιρετικά τολμηρή και εξαιρετικά πρωτοπόρα. Στο Νομό Ιωαννίνων επίσης υπάρχουν πρωτοποριακές μονάδες υπηρεσιών υγείας

και όσον αφορά την ιατρική γενικότερα αλλά και την Ψυχιατρική. Και εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε και τον καθηγητή κ. Λιάκο, που έχει πρωτοστατήσει επί χρόνια να δημιουργήσει δομές. Αλλά εκείνο που έχει σημασία είναι η αποδοχή των δομών από την κοινωνία των Ιωαννίνων. Οι άνθρωποι στα Ιωάννινα στηρίζουν εξαιρετικά σοβαρά, χωρίς πολύ μεγάλα λόγια αλλά και χωρίς να υποτιμούν την προσφορά τέτοιων υπηρεσιών και τις αποδέχονται διακριτικά έτσι ώστε να αναδεικνύουν τον δέοντα σεβασμό αλλά και την απαιτούμενη στήριξη που χρειάζονται αυτές οι δομές και οι άνθρωποι που δουλεύουν εκεί. Δηλαδή θέλω να πω ότι τα πράγματα για το Νομό μας, δεν είναι τόσο άσχημα.

Λ.Στεργίου: Στην Ελβετία και στη Γενεύη συγκεκριμένα, είχα δει ένα ανοιχτό πάρκο που επιτρέπει τη χρήση ναρκωτικών και μάλιστα το Κράτος προσέφερε τις σύριγγες. Δυστυχώς η προσπάθεια αυτή εγκατελήφθη και το πάρκο σφραγίστηκε. Τι θα λέγατε για μία τέτοια απόπειρα και στην Ελλάδα; και κατά πόσο θα βοηθούσε η μέθοδος αυτή τους χρήστες;

Φ.Μωρόγιαννης: Είναι πολύ σωστό το ερώτημά σας. Και στο ιατρικό επίπεδο υπάρχουν πραγματικά αναπάντητα ερωτήματα. Θα σας αναφέρω πραγματικά ότι όσον αφορά την αιτιολογία της εξάρτησης από τα ναρκωτικά υπάρχουν αμφιλεγόμενες απόψεις. Υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις και μέσα στα πλαίσια της ίδιας της επιστημονικής κοινότητας. Θα σας αναφέρω επιγραμματικά ότι η αμερικανική κατεύθυνση της αιτιολογίας της τοξικοεξάρτησης, της εξάρτησης δηλαδή από τα ναρκωτικά, πιστεύει στα τελευταία της δημοσιεύματα ότι η χρήση ναρκωτικών και η εξάρτηση από τα ναρκωτικά είναι μια οργανική νόσος, μια νόσος του εγκεφάλου. Είναι μια ακραία ίσως περίπτωση που ξεκινάει από το ότι έχουν βρεθεί κάποια ευρήματα στους ανθρώπους, οι οποίοι χρησιμοποιούν συστηματικά ουσίες. Αν τα ευρήματα που βρέθηκαν είναι αποτέλεσμα της χρήσης, προηγούνται της χρήσης, κανείς δεν μπορεί να τ' απαντήσει. Μάλλον είναι αποτέλεσμα, αλλά σκεφθείτε τι προκατάληψη υπάρχει...

Λ.Στεργίου: αν ήταν οργανική νόσος, αν ήταν οργανική η βλάβη του εγκεφάλου, δεν θα ήταν κληρονομική η ασθένεια;

Φ.Μωρόγιαννης: Έχετε δίκιο, σίγουρα δεν είναι κληρονομική νόσος η χρήση ναρκωτικών και η τοξικομανία. Αυτό το επιβεβαιώνουν η παγκόσμια

οργάνωση υγείας αλλά και τελευταία η αμερικανική ψυχιατρική εταιρία που θεωρούν ότι είναι ψυχιατρική νόσος. Άλλες ακραίες απόψεις, ενδιαφέρουσες αλλά που κινούνται ίσως και αυτές στα άκρα, είναι από την Γαλλία του Καθηγητή Ρόκς, ο οποίος πιστεύει ότι δεν υπάρχει τοξικοεξάρτηση. Όλες οι ουσίες προκαλούν βλάβη όταν χρησιμοποιούνται σε υπερβολικές δόσεις. Επίσης υπάρχουν και οι ανθρωπιστικές ουμανιστικές απόψεις οι οποίες υποστηρίζουν ότι οι αιτίες της τοξικοεξάρτησης είναι κοινωνικές, ότι οφείλονται στην κοινωνία μέσω των μηχανισμών αλλοτρίωσης και απανθρωποποίησης που καταργούν τις ανθρώπινες σχέσεις και στο κενό αυτό μπαίνουν ως υποκατάστατο οι τοξικές ουσίες. Απόψεις ανθρωπιστικές, τις οποίες αποδέχομαι και εγώ σε ένα μεγάλο βαθμό. Υπάρχουν απόψεις που προέρχονται από τον χώρο της ανθρωπολογίας και λένε ότι είναι ο πολιτισμός εκείνος που νομιμοποιεί τη χρήση παράνομων ουσιών για τη συνοχή της ομάδας. Σας ανέφερα τα παραδείγματα των εφήβων και των πολιτιστικών ανοχών που εμφανίζονται σε θρησκείες και σε δόγματα και σε ιδιαίτερες κοινωνίες. Υπάρχουν και άλλες απόψεις που υποστηρίζουν ότι τα ναρκωτικά είναι φάρμακα. Ότι βοηθάνε σε ορισμένες παθήσεις και πρέπει να αντιμετωπίζονται αποκλειστικά και μόνο ιατρικά και πρέπει σε κάποιους να χορηγούνται με ιατρική συνταγή και σε κάποιους να απαγορεύονται... Υπάρχει μια ετερογένεια απόψεων. Εκείνο όμως που είναι σίγουρο κ. Στεργίου και θα πρέπει να το ξέρουμε και να το τονίζουμε πάση θυσία, είναι ότι τα ναρκωτικά όλα τα ναρκωτικά, είναι ουσίες επικίνδυνες για την υγεία όλων μας . Αυτό θα πρέπει να το τονίσουμε ξεκάθαρα. Το τι θα κάνουμε από κει και πέρα είναι άλλο θέμα.

Λ.Στεργίου: Ετυμολογικά η λέξη ‘ναρκωτικό’ με το παυσίπονο (νάρκωσις – παυσίπονο) νομίζω ότι ταιριάζει, δηλαδή και τα παυσίπονα θεωρούνται ναρκωτικές ουσίες.

Φ.Μωρόγιαννης: Ακριβώς. Η πρώτη εταιρία που παρασκεύασε την ηρωίνη, διαφήμισε την παρασκευή του κατεξοχήν αναλγητικού φαρμάκου, μαζί με τη ασπιρίνη. Είναι γνωστή αυτή η διαφήμιση της εταιρίας η οποία παρουσιάζει την ηρωίνη σαν το κατεξοχήν αναλγητικό φάρμακο. Η διαφήμιση της Bayer.

Λ.Στεργίου: Χρησιμοποιήθηκε ως παυσίπονο στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στους τραυματισμούς των στρατιωτών.

Ν.Τσόλης: Διαπιστώνουμε ότι έχετε μια πολύπλευρη άποψη και είστε ιδιαίτερα ενημερωμένος σ' αυτά τα θέματα γιατρέ. Πόσα δισεκατομμύρια το χρόνο καταναλώνονται για πρόβλημα αυτό ; Κατά πόσο τα αποτελέσματα είναι θετικά; αλήθεια έχετε κάποια στοιχεία γι' αυτό το θέμα;

Λ.Στεργίου: Δυστυχώς τα αποτελέσματα είναι δυσανάλογα των χρημάτων που δαπανώνται.

Φ.Μωρόγιαννης: Κύριε Τσόλη θέτετε ένα τεράστιο θέμα, ένα θέμα το οποίο δεν συζητιέται ποτέ στην Ελλάδα, ποιο είναι το κόστος μίας πράξης που κάνουμε. Και στις υπηρεσίες υγείας δεν ασχολείται ουδείς με τις δαπάνες. Το ποσό των χρημάτων που χρειάζεται για να γίνει ένα θεραπευτικό αποτέλεσμα, μια θεραπευτική πράξη. Όσον αφορά τα ναρκωτικά, θα πρέπει να σας πω ευθύς εξαρχής ότι τέτοιες παρεμβάσεις, θεραπευτικές παρεμβάσεις, προληπτικές παρεμβάσεις, κοινωνικές παρεμβάσεις ή οτιδήποτε άλλο, θα πρέπει να εξαιρεθούν κατά κανόνα από τον σκληρό και άτεγκτο κανόνα του κόστους αποδοτικότητας. Δηλαδή θα πρέπει να είμαστε λίγο πιο ελαστικοί όσον αφορά το κλασικό οικονομικό επιχείρημα 'δαπανάμε τόσα, έχουμε απόδοση τόσα'. Όσον αφορά την υγεία γενικότερα, θα πρέπει αυτός ο κανόνας να είναι ελαστικός αλλά όχι εντελώς ελαστικός. Σε σχέση με τα ναρκωτικά θα πρέπει να σας πω ότι οι δαπάνες είναι πάρα πολύ μεγάλες συγκριτικά με άλλες χώρες. Ιδιαίτερα ο Ο.Κ.Α.Ν.Α. καταναλώνει πάνω από 2,8 δισεκατομμύρια τον χρόνο συν τις δαπάνες που δαπανά το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας συν τις δαπάνες που δαπανά η Ελληνική Αστυνομία συν οι δαπάνες που δαπανά το Σώμα Δίωξης Ναρκωτικών συν άλλοι φορείς που συμμετέχουν στην αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων. Το ποσό είναι πραγματικά υψηλό. Και όλες οι χώρες έχουν αρκετά υψηλές δαπάνες. Υπάρχουν τα στοιχεία, θα μπορούμε να τα συζητήσουμε μια άλλη φορά.

Λ.Στεργίου: το αποτέλεσμα όμως γιατρέ ανταποκρίνεται στην μεγάλη αυτή δαπάνη;

Φ.Μωρόγιαννης: προσωπικά εγώ δεν μπορώ να το κρίνω γιατί πραγματικά δεν έχω τα στοιχεία και δεν έχω όλη την εμπειρία του φάσματος των παρεμβάσεων σε σχέση με την αντιμετώπιση που γίνεται.

Θα έλεγα όμως πραγματικά, ότι αξίζει τον κόπο να δαπανηθούν χρήματα, να ευαισθητοποιηθεί ο κόσμος και πραγματικά να θυσιάσουμε και σαν φορολογούμενοι πολίτες, αυτό θα πει ουμανιστική και αλτρουιστική κοινωνία, να δώσουμε πραγματικά κάποια χρήματα και σε αυτή την κατεύθυνση.

Ν.Τσόλης: έχουμε διαβάσει πάρα πολλές φορές δικά σας άρθρα στα οποία αναφέρεστε στην πρόληψη. Πόσο σημασία δίνετε σ' αυτόν τον τομέα, ο οποίος βέβαια είναι και πολύ μεγάλος, και τι εννοείτε πρόληψη; και πώς μπορεί να γίνει η πρόληψη; σε ένα τόσο πολύ σοβαρό θέμα

Φ.Μωρόγιαννης: Το θέμα της πρόληψης είναι ένα πάρα πολύ σοβαρό, πάρα πολύ δύσκολο και πάρα πολύ ευαίσθητο, πραγματικά σε όλο του το φάσμα. Δεν έχω πάρα πολλά άρθρα, αναφέρω μόνο να παλιότερο το 1982, όταν ήμουν στην Αθήνα, και ένα πρόσφατο άρθρο που είχα δημοσιεύσει πέρυσι με αφορμή την τρίτη εβδομάδα κατά της τοξικοεξάρτησης που οργανώθηκε από τον Ο.Κ.Α.Ν.Α. στην εφημερίδα Ηπειρωτικός Αγώνας. Εκεί έθιγα ότι θα πρέπει να προσεγγίσουμε το θέμα της χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών από μία ευρύτερη σκοπιά. Θα πρέπει να δούμε ξανά τις ουμανιστικές απόψεις. Θα πρέπει να ξαναδούμε την κοινωνιογένεση της τοξικοεξάρτησης και θα πρέπει να δούμε τις αιτίες που την προκαλούν στο επίπεδο των ανθρώπινων σχέσεων.

Ν.Τσόλης: μπορείτε λίγο να μου πείτε γιατί βάλατε στο άρθρο σας στην Εφημερίδα Η.Α, αυτή την φωτογραφία; με τη λεζάντα : “μια γυναίκα καπνίζει κρακ ενώ το μωρό της δίπλα κλαίει”.

Φ.Μωρόγιαννης: ακριβώς αυτή η φωτογραφία νομίζω ότι δείχνει σε όλο της το μεγαλείο την τραγωδία των ανθρώπινων σχέσεων, περιγράφοντας μάλιστα τη σχέση μητέρας – παιδιού. Αυτή είναι η πραγματικότητα στην χρήση των ναρκωτικών. Βλέπετε μια γυναίκα, η οποία είναι μητέρα μικρού παιδιού, αδιαφορεί παντελώς για αυτό και το μόνο που την ενδιαφέρει είναι να χρησιμοποιήσει την ουσία της και το παιδάκι της δίπλα ολοφυρόμενο μάταια περιμένει τη μητρική φροντίδα. Δεν κατηγορούμε έτσι ευθέως και πρόχειρα τη μητέρα. Απλώς σχολιάζουμε τα φαινόμενα που συμβαίνουν σήμερα.

Ν.Τσόλης: και τι επίδραση έχουν στις προσωπικές σχέσεις.

Φ.Μωρόγιαννης: η προσέγγιση που πρότεινα και στην εφημερίδα είναι μια προσέγγιση που τη σχολιάσαμε και πριν. Είναι μια ουμανιστική – κοινωνική προσέγγιση που πιστεύει ότι η βάση της υγείας μιας κοινωνίας και η βάση της αντιμετώπισης και της πρόληψης των ναρκωτικών είναι οι ανθρώπινες σχέσεις. Η ενίσχυση των ανθρώπινων σχέσεων σε όλα τα επίπεδα, στο επίπεδο της οικογένειας που περνάει κρίση σήμερα μέχρι το επίπεδο του σχολείου το οποίο διέρχεται κρίση. Θα πρέπει οι κοινωνικοί φορείς και η πολιτική ηγεσία να ενισχύσει το δημόσιο σχολείο γιατί πραγματικά έχει διαλυθεί, και όταν λέω έχει διαλυθεί εννοώ σαν θεσμός, ότι σαν θεσμός το δημόσιο σχολείο δεν λειτουργεί. Υπάρχει μια τεχνοκρατική εντελώς αντίληψη στο Πανεπιστήμιο όπου οι φοιτητές έχουν απομακρυνθεί εντελώς από τους καθηγητές τους και δεν υπάρχει η εκπαιδευτική σχέση που είναι απαραίτητη για να ευοδωθεί η μαθησιακή διαδικασία. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τα χρήματα που εισέρευσαν στο ελληνικό Πανεπιστήμιο έχουν δώσει μια αμερικάνικη οπτική του Πανεπιστημίου με αποτέλεσμα να έχουμε σε μια χώρα με τόσο βαθύτατα ουμανιστική και κοινωνική παράδοση, ένα βαθύτατα τεχνοκρατικό και αμερικανοποιημένο ή αμερικανολατρικό Πανεπιστήμιο. Έχουμε μια μεγάλη ομάδα φοιτητών που οδηγείται στην περιθωριοποίηση και στην αλλοτρίωση και εκεί όπως ξέρετε, τα ναρκωτικά είναι το πρώτο βήμα, είναι το επόμενο βήμα.

Λ.Στεργίου: Όσον αφορά το θέμα της πρόληψης μου γεννάται η εξής απορία: είναι δεδομένη η θέληση θα έλεγα όλων των κυβερνήσεων, όλων των κρατών, γνωρίζοντας βέβαια τη μάστιγα των ναρκωτικών και τη επίδραση έχει στις κοινωνίες του κάθε κράτους, η πάταξη της εμπορίας των ναρκωτικών ουσιών. Είναι επίσης γνωστό ότι υπάρχουν ορισμένες με χώρες οι οποίες παράγουν τις ναρκωτικές ουσίες.. Δεν βλέπουμε όμως τον Ο.Η.Ε να δραστηριοποιείται , να λαμβάνει ορισμένα αντίμετρα εναντίον αυτών των χωρών

Φ.Μωρόγιαννης: κύριε Στεργίου θέτετε ένα θέμα το οποίο αφορά την παγκόσμια οικονομία και τη διεθνή πολιτική.

Λ.Στεργίου: μήπως υπάρχει κάποια ανοχή όσον αφορά την παγκόσμια οικονομία; Μήπως συμφέροντα; γιατί ξέρουμε ποιες χώρες παράγουν τις ναρκωτικές ουσίες.

Φ.Μωρόγιαννης: όπως καταλαβαίνετε τα πράγματα είναι μάλλον αυτονόητα και ο ίδιος εσείς θίξατε το θέμα ευθύς εξαρχής στη τοποθέτησή σας. Η προσωπική μου άποψη συντονίζεται και συμφωνώ με αυτά που λέτε εσείς ότι υπάρχει μια οργανωμένη οικονομική, μία οικονομική δύναμη που κρύβεται πίσω από την διακίνηση ναρκωτικών

Λ.Στεργίου: Μη ξεχνάμε και τα μέτρα ‘περί ξεπλύματος χρήματος’

Φ.Μωρόγιαννης: Σαφώς. Όλα αυτά είναι γνωστά. Η παγκόσμια οικονομία έχει μέσα της, τόσο στην παραγωγή πρώτων υλών, όσο και στον πλουτισμό, και την διακίνηση των ψυχοτρόπων ουσιών και των ναρκωτικών ουσιών και κάποιες χώρες στηρίζονται αποκλειστικά από την εμπορία αυτή. Αυτό είναι γνωστό και μετά λύπης μας το θεωρούμε πλέον αυτονόητο. Πρόκειται για ένα θέμα που αφορά τη διεθνή κοινότητα, αλλά αφορά και όλους μας, ως πολίτες, ως άτομα και ως μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και εκεί θα πρέπει να κατευθυνθεί και η πολιτική της Ελλάδας, δεν είμαι εγώ αρμόδιος να κρίνω κάτι τέτοιο ούτε να προτείνω, αλλά σαν άνθρωπος θα πρέπει να επισημάνω ότι είναι ένα σοβαρό θέμα.

Λ.Στεργίου: και εσείς και οι άλλοι συνάδελφοί σας είστε αρμόδιοι, λόγω επαγγέλματος και λόγω της κατάρτισης σας, να πιέσετε την εκάστοτε κυβέρνηση να λάβει τέτοια μέτρα ούτως ώστε να πιεστεί και η διεθνής κοινότητα...

Φ.Μωρόγιαννης: Πραγματικά έχουν αποτελεσματικότητα τέτοιες παρεμβάσεις και υπάρχουν άνθρωποι και στην Ελλάδα που κινούνται σε επίπεδο πολιτικό προς αυτή την κατεύθυνση. Ίσως να ελπίζουμε από το γεγονός ότι η πρώην πρόεδρος του οργανισμού καταπολέμησης ναρκωτικών η κ. Μένη Μαλιώρη, είναι τώρα ευρωβουλευτής από το κυβερνών κόμμα και η επικεφαλής των βουλευτών, η επικεφαλής της αξιωματικής αντιπολίτευσης η κ. Μαριέττα Γιαννάκου Κουτσίκου έχει ασχοληθεί πάρα πολύ σοβαρά με το πρόβλημα των ναρκωτικών. Πιστεύω ότι οι δύο γυναικείες παρουσίες στην κορυφή των ψηφοδελτίων της κυβέρνησης και της αντιπολίτευσης νομίζω και έχω κάθε λόγο να το πιστεύω ... ότι πραγματικά θα ενισχύσουν την κατεύθυνση αυτή. Ελπίζω μόνο να μην είναι η κατεύθυνση αποκλειστικά και μόνο τεχνοκρατική και ξέρετε τι θα πει τεχνοκρατική προσέγγιση, ευημερούν οι αριθμοί και οι πολίτες δυστυχούν. Εδώ εν προκειμένω, όταν ευημερούν οι αριθμοί οι

άνθρωποι πεθαίνουν. Δεν έχουμε ανοχή σ' αυτά τα πράγματα και δεν χωράει η αντιμετώπιση αυτού του θέματος τεχνοκρατικές προσεγγίσεις. Η προσέγγιση να είναι ανθρώπινη, να είναι φυσικά επιστημονική αλλά κυρίως να είναι ανθρώπινη, να είναι ανθρωποκεντρική.

Ν.Τσόλης: Να επαναλάβουμε ότι υπάρχει στην πόλη μας ο συμβουλευτικός σταθμός καταπολέμησης ναρκωτικών. Εκεί προϊστάται ο κ. Κούτρας Βασίλης και θα ήθελα να ακούσουμε ποιοι είναι οι στόχοι του κέντρου αυτού και ποιες διαπιστώσεις έχει κάνει αυτό το κέντρο για το πρόβλημα των Ναρκωτικών στην πόλη μας.

Β.Κούτρας: Ο Συμβουλευτικός Σταθμός κατά των Ναρκωτικών άρχισε την λειτουργία του το 1994 αλλά την συστηματική του λειτουργία με κανονική χρηματοδότηση την ξεκίνησε τον Αύγουστο του 1996. Στόχος του συμβουλευτικού σταθμού είναι να παρέχει υπηρεσίες τόσο στον τομέα της πρόληψης όσο και στον τομέα της θεραπείας και αποκατάστασης. Δεν έχουμε ένα οργανωμένο θεραπευτικό πρόγραμμα, δεν έχουμε μία θεραπευτική κοινότητα αλλά παρόλα αυτά νομίζω ότι έχουμε ένα σημαντικό έργο στην πρόληψη και στη θεραπεία. Νομίζω ότι ήταν αναμενόμενο να παρατηρούμε μια αύξηση δηλαδή είναι δεδομένο διεθνές ότι όταν αυξάνεται η προσφορά σημαίνει ότι καλύπτει ένα μεγάλο ποσοστό της ζήτησης ή φτιάχνει καινούρια ζήτηση και έτσι πιστεύω ότι τα τελευταία χρόνια στα Γιάννενα έχουμε μια αύξηση της χρήσης η οποία έχει να κάνει με την προσφορά μεγάλων ποσοτήτων σε πολύ χαμηλές τιμές στον καθένα που θα 'ψαχνε να βρει. Και πιστεύω ότι πραγματικά έχουμε μία αύξηση της χρήσης και τόσο όσον αφορά το χασίς, μία αύξηση της χρήσης τα τελευταία τρία χρόνια όσον αφορά την ηρωίνη και τελευταία πιστεύω ότι είναι ένα καινούριο φαινόμενο το οποίο σε λίγο θα γίνει περισσότερο γνωστό, είναι και η αύξηση της κοκαΐνης".

Λ.Στεργίου: Θα ήθελα να χαρακτηρίσω την τοποθέτηση του κ. Κούτρα, πολύ απαισιόδοξη. Ενώ λειτουργεί ο Σταθμός, παρατηρείται επίσης αύξηση της χρήσης των ναρκωτικών, λόγω του ότι υπάρχει η προσφορά μεγάλων ποσοτήτων σε μικρές τιμές και επειδή βρισκόμαστε κοντά στην Αλβανία. Η πόλη μας θεωρείται πέρασμα και αυτό δεν ξέρουμε πώς να το αντιμετωπίσουμε. Η προσφορά μεγάλων ποσοτήτων ναρκωτικών σε

μικρές τιμές οπωσδήποτε βρίσκει εύκολους πελάτες, δημιουργεί νέα πελατεία παλιών και νέων ναρκωτικών.

Ν.Τσόλης: κυκλοφορεί κοκαΐνη στα Γιάννενα γιατρέ;

Φ.Μωρόγιαννης: προσωπικά πιστεύω πως κυκλοφορεί. Δεν έχω στοιχεία και δεν μπορώ να τεκμηριώσω την άποψή μου. Η διάχυτη όμως εντύπωσή μου είναι ότι κυκλοφορεί. Άλλωστε θα πρέπει να σχολιάσουμε και ένα αρνητικό της κοινωνίας των Ιωαννίνων ότι διακρίνεται από έντονα καταναλωτικές τάσεις και από τάσεις νεοπλουτισμού και μιμητισμού των κέντρων της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης αλλά και άλλων ευρωπαϊκών κέντρων. Θα έλεγα ότι, μέσα από αυτό το μιμητισμό ιδιαίτερα προς την Αθήνα, οι κάτοικοι των Ιωαννίνων έχουν χάσει την γοητεία τους. Ήταν άνθρωποι που είχανε στο μυαλό τους όλο τον κόσμο και όχι μόνο την πόλη τους... Αυτό ίσως είναι αρνητικό και ας μου το συγχωρήσουν οι συμπολίτες μας. Δεν το λέω με την κακή έννοια, το λέω γοητευτικά και φιλικά ότι τα μάτια ήταν στραμμένα σε όλο τον κόσμο και αυτή είναι η ιστορία των Ιωαννίνων. Δυστυχώς στις μέρες μας προσφεύγουμε σε μια βοήθεια χωρίς ανταπόκριση, σε μια ανάγκη για βοήθεια από το κράτος των Αθηνών. Είναι γνωστό λοιπόν ότι σε σχέση με τον πλούτο και μέσα σ' αυτές τις συμπεριφορές επίδειξης του πλούτου, δυστυχώς συμπεριλαμβάνεται και η χρήση αυτών των ουσιών που αναφέρατε, προφανώς σε μεγαλύτερες ηλικίες και σε ανώτερα εισοδηματικά στρώματα.

Ν.Τσόλης: μια που κάνατε αυτή τη διαπίστωση, προσέχει τα παιδιά της όσο πρέπει η πόλη των Ιωαννίνων;

Φ.Μωρόγιαννης: Αυτό που λέτε είναι ένα πολύ ενδιαφέρον θέμα. Γενικότερα παρατηρείται στην ελληνική κοινωνία τα τελευταία χρόνια μια διαρκώς αυξανόμενη παραμέληση της γονεϊκής φροντίδας και μια αλλοτρίωση του γονεϊκού ρόλου. Έχει ταυτιστεί ο γονεϊκός ρόλος με την οικονομική στήριξη των παιδιών, με περισσότερα φροντιστήρια και περισσότερες δαπάνες για την εκπαίδευσή τους. Παρατηρείται δηλαδή μια μετακίνηση από την κλασική γονεϊκή στάση της στοργής και της φροντίδας και της εποπτείας, στην οικονομική δαπάνη. Και αυτό έχει οπωσδήποτε πολύ μεγάλες αλλαγές στην ευρύτερη οικογένεια και προφανώς και στην ψυχολογία των παιδιών. Δεν είναι τυχαίο ότι αυξάνεται συνεχώς η παραβατικότητα των νέων. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι έχουμε όλο και

μεγαλύτερα κρούσματα βίας από νεαρούς και φυσικά μέσα σ' αυτό οι παραβατικές συμπεριφορές περιλαμβάνουν και την χρήση διαφόρων ουσιών παράνομων ή νομίμων, εννοώ το κάπνισμα, το αλκοόλ, τα ναρκωτικά. Η προσωπική μου γνώμη και εντύπωση που έχω τα τελευταία χρόνια για τη σχέση γονέων – παιδιών, θα έλεγα ότι είμαστε στο όριο. Είμαστε δηλαδή σε μια οριακή κατάσταση όπου η οικογένεια φαίνεται να κινείται στα πλαίσια της απλής επιβίωσης με οριακά χαρακτηριστικά. Και από τη μεριά των γονέων, οι οποίοι περνούν πολύ δύσκολες στιγμές και από τη μεριά των παιδιών, τα οποία βρίσκονται στα όρια γενικά της αντοχής από την πίεση που ασκούνται από τις εκπαιδευτικές ανάγκες, από τις μεγάλες κοινωνικές αλλαγές που θέλουν να βιώσουν και να προσαρμοστούν και από την “ελεγχόμενη” από την οριακά ανεκτή παραμέληση από τη μεριά των γονέων.

Ν.Τσόλης: σε μια πόλη, στην οποία τα μπαρ είναι πάρα πολλά, ποιο νομίζετε ότι μπορεί να είναι το μέλλον αυτών των νέων παιδιών; και καλά μέχρι τώρα λέτε είμαστε στο οριακό σημείο. Τι βλέπετε από εδώ και πέρα;

Φ.Μωρόγιαννης: Προσωπικά θα έλεγα ότι το επίπεδο των νέων ανθρώπων είναι αναμφίβολα υψηλό. Έχουν υψηλή κατάρτιση. Έχουν εξαιρετικά σωματομετρικά χαρακτηριστικά. Έχουν ψηλώσει, έχουν λεπτύνει και γενικότερα θα λέγαμε ότι έχουν ομορφύνει. Έχουν γενικότερα μεγαλύτερες ευαισθησίες όσον αφορά τις ανθρώπινες σχέσεις. Επανέρχεται από το παράθυρο ένας ιδιότυπος συντηρητισμός. Τα παιδιά είναι εξαιρετικά προσεκτικά στις διαπροσωπικές τους σχέσεις και εξαιρετικά σοβαρά όσον αφορά το θέμα των συναισθηματικών τους σχέσεων. Παρόλα ταύτα έχουν καλύτερη παιδεία αναμφίβολα, έχουν μεγαλύτερες δυνατότητες όσον αφορά την περαιτέρω πορεία τους, δυσκολεύονται όμως πάρα πολύ όσον αφορά την αυτονομία τους σε σχέση με την οικογένεια. Γι' αυτό και βλέπουμε ότι η παραμονή των νεαρών παιδιών στην οικογένεια παρατείνεται και καμιά φορά βλέπουμε να φτάνει ως τα τριάντα. Θα έλεγα λοιπόν ότι υπάρχουνε αμφιλεγόμενα χαρακτηριστικά αυτής της σχέσης, της κοινωνίας των Ιωαννίνων που είναι κατάμεστη από μπαρ, που εξακολουθεί όμως να έχει βαθύτατα υγιή χαρακτηριστικά μιας πραγματικής κοινωνίας με συνοχή και ανθρώπινη σχέση και ενδιαφέρον αλλά φυσικά και τα νεότερα κακά της καταναλωτικής εποχής μας. Θα έλεγα δηλαδή ότι δεν

είναι μόνο τα Ιωάννινα που θα θέσουμε τον λίθο του αναθέματος όσον αφορά την κοινωνική της οργάνωση. Θα έλεγα ότι τα Ιωάννινα εξαιτίας και της απομόνωσης των, λόγω θέσεως, δεν είναι μια πόλη όπου θα καυτηριάζαμε την κοινωνία για τα διαλυτικά της χαρακτηριστικά. Θα έλεγα ότι η κοινωνία των Ιωαννίνων έχει βαθύτατους πυρήνες υγείας και ανθρωπιάς. Τα φαινόμενα που παρατηρείτε εσείς έχετε απολύτως δίκιο ότι ισχύουν, αλλά δεν αλλοιώνουν αυτό το βαθύ κοινωνικό και κοινοτικό νόημα που ζει κανείς μένοντας στα Ιωάννινα και το λέω εγώ που είμαι ξένος, που το έζησα απ' έξω. Αλλά σας το λέω ότι το έχω ζήσει αυτό το βαθύ κοινοτικό και κοινωνικό πνεύμα που υπάρχει εδώ.

Ν.Τσόλης: παρατηρούμε όμως ότι δεν υπάρχει ένας διάχυτος ανθρωπισμός. Βλέπουμε στην πόλη μας και στα αθηναϊκά κανάλια, συνανθρώπους μας να αδιαφορούν για το δίπλανό τους.

Φ.Μωρόγιαννης: Δυστυχώς στις κοινωνικές σχέσεις έχει εισχωρήσει ο φόβος.

Λ.Στεργίου: Δεν παρατηρείται αποξένωση, ακόμη και στην πολυκατοικία στην οποία ζούμε;

Φ.Μωρόγιαννης: Όλα αυτά είναι φαινόμενα των καιρών. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν αυτό που ακούσαμε από τους χρήστες στην εκπομπή μας, αυτό που έλεγε η νεαρή κοπέλα ότι 'δεν έχεις πουθενά να πιαστείς'.

Ν.Τσόλης: γιατρέ, είστε χειμαρρώδης πραγματικά απόψε και ειλικρινά εντυπωσιάστηκα και εγώ και ο Λάκης Στεργίου, το είπαμε και προηγουμένως. Πέρασε τόσο ωραία ένα δώρο που δεν δώσαμε και την ευκαιρία σε φίλους τηλεθεατές να μιλήσουν. Να ακούσουμε όμως ένα τηλεθεατή ο οποίος περιμένει στο τηλέφωνο. Καλησπέρα κύριέ μου.

Κύριος: ήθελα να κάνω μία ερώτηση στο γιατρό. Έχουμε δύο Νοσοκομεία στα Γιάννενα, κρατικά. Ένα το Παν/κό και το Χατζηκώστα. Λοιπόν πήγα για ένα πρόβλημα στα αγγεία μου και δεν υπήρχε στα δύο ιατρεία ειδικός γιατρός. Το λέω αυτό γιατί το πρόβλημα στα αγγεία προέρχεται από το ποτό,

όπως μου είπαν και από διάφορα άλλα αίτια. Και ήθελα να ρωτήσω το γιατρό :Γιατρέ τι πράγματα είναι αυτά; Να μου λένε φύγε και να μου κλείνουν ραντεβού μετά από 2 – 3 μήνες ;

Φ.Μωρόγιαννης: Να σας απαντήσω μετά λύπης μου βέβαια. Είναι πολύ δυσάρεστη η θέση μου, επειδή είμαι και ο ίδιος γιατρός και δεν μπορώ να κατηγορήσω εύκολα καμιά οργάνωση, καμιά υπηρεσία υγείας και φυσικά ούτε τα Νοσοκομεία που κατά τεκμήριο τιμούν με τις υπηρεσίες που παρέχουν την Ιατρική στην περιοχή μας προσφέροντας υψηλού επιπέδου υπηρεσίες. Παρόλα ταύτα θα πρέπει να ξέρετε ότι το πρώτο θέμα που συζητείται στις εφημερίδες σήμερα και το πρώτο θέμα που απασχολεί την κοινωνία είναι η διάχυτη κοινωνική δυσφορία και η δυσαρέσκεια από τις υπηρεσίες υγείας. Και η δυσαρέσκεια αυτή αφορά τόσο τη συμπεριφορά των γιατρών και του προσωπικού των νοσοκομείων γενικότερα. Έχουμε χάσει όλοι τον ανθρώπινο χαρακτήρα μας σε αυτές τις δύσκολες εποχές, είτε λόγω κόπωσης είτε λόγω, τέλος πάντων, εκπαίδευσης αλλά και συνθηκών εργασίας. Πραγματικά ένα θέμα που σήμερα έχει μεγάλη βαρύτητα και εκφράζει σε ένα μεγάλο βαθμό την κοινωνική δυσφορία και την ανασφάλεια που νιώθει ο πολίτης σε σχέση με τις κρατικές υπηρεσίες, είναι η δυσαρέσκειά του από τις υπηρεσίες υγείας. Ίσως το αίτημα του ακροατή μας να είναι δικαιολογημένο μ' αυτή την έννοια, γιατί πολλές φορές υπάρχει γραφειοκρατικός χειρισμός, ψυχρός χειρισμός, έλλειψη ανθρώπινης επαφής, κατανόησης, ένα απλό χαμόγελο που λείπει και ο καθηγητής Γαρδίκας το οποίο πολλές φορές λύνει ανθρώπινα προβλήματα και στις υπηρεσίες υγείας έχει γίνει περιζήτητο πλέον και εξαιρετικά σπάνιο.

Ν.Τσόλης: Γιατρέ νομίζω ότι αναλώσαμε τον χρόνο μας με πολύ ενδιαφέροντα θέματα, μ' ένα από τα πιο μεγάλα θέματα που υπάρχουν σήμερα στην κοινωνία μας όπως είναι αυτό των ναρκωτικών. Και σίγουρα με αφορμή την παρουσία σας και τη συζήτηση πληροφορηθήκαμε πράγματα σημαντικά τόσο για εμάς, όσο και για τους φίλους τηλεθεατές.

Λ.Στεργίου: Αγαπητέ Νίκο, αγαπητοί τηλεθεατές, εγώ θα ήθελα να σας πω δυο λόγια για επίλογο. Είναι από τις σπάνιες φορές που φιλοξενούμε τέτοιους ανθρώπους. Ο συνομιλητής μας, μας εντυπωσίασε όπως είπες και εσύ Νίκο, εμάς και τους τηλεθεατές και όσους μας βλέπουν βέβαια και δεν μπόρεσαν να πάρουν τηλέφωνο. Εντυπωσίασε λοιπόν όχι μόνο η χειμαρρώδης έκφραση του προσκεκλημένου μας, κ.Φώτη Μωρόγιαννη, αλλά και οι επιστημονικές του γνώσεις και η ευχέρεια να απαντάει επί

παντός θέματος . Είχαμε την τιμή να έχουμε ένα άνθρωπο με ευρύτατη μόρφωση και οπωσδήποτε με εντυπωσιακή παρουσία. Σας ευχαριστώ πολύ γιατρέ. Οπωσδήποτε θα συνεχίσουμε τη συνεργασία μας.

Ν.Τσόλης: θα κάνουμε μια συζήτηση για τον αλκοολισμό και μια επόμενη για τα αναβολικά.

Στεργίου: Βεβαίως.Και εντυπωσιάστηκα πράγματι από την κατάρτιση και τις γνώσεις του γιατρού.

Μωρόγιαννης: Κύριε Στεργίου και Κύριε Τσόλη σας ευχαριστώ για τα καλά σας λόγια αλλά θα πρέπει να σας πω και εγώ από τη μεριά μου ότι η προσέγγιση πάνω σε ένα τέτοιο θέμα δεν θα μπορούσε να είναι αποκλειστικά τεχνοκρατική. Δεν θα μπορούσε στο πεδίο μιας εκπομπής να εξαντλήσουμε τη συζήτηση για τις θεραπευτικές δυνατότητες που υπάρχουν σήμερα στο θέμα των ναρκωτικών. Θα πρέπει να θίξουμε κάπως ευρύτερα το θέμα και οπωσδήποτε η δική μου η προσέγγιση δεν πρέπει να παρακάμψει όλες τις παραμέτρους που έχουν σχέση με το θέμα ναρκωτικά. Σας είπα εξαρχής ότι πρέπει να αντιληφθούμε ξανά ότι το πρόβλημα αφορά τους πάντες, ότι δεν έχουμε την δυνατότητα και την πολυτέλεια στην Ελλάδα να θυσιάζουμε νέους ανθρώπους γιατί δεν είμαστε πολλοί. Είμαστε λίγοι. Δεν σηκώνει η Ελλάδα απώλειες άλλες, γιατί έχει υποστεί βαρύτατο πένθος στην πρόσφατη ιστορία της. Δεν μας φτάνουν τα χιλιάδες τροχαία ατυχήματα εξαιτίας των οποίων στερούμεθα κάθε χρόνο 3.500 ανθρώπους. Κατά συνέπεια δεν μπορούμε να έχουμε τέτοιες πολυτέλειες για να ανεχόμαστε την απώλεια τόσο χρήσιμων, θα το ξαναπώ, και χαρισματικών ανθρώπων που εξωθούνται για κάποιους λόγους στη χρήση ψυχοτρόπων ουσιών. Οπωσδήποτε λοιπόν η προσέγγισή μου έπρεπε να είναι ολιστική και συνθετική, τόσο όσον αφορά την αιτιολογία και όσον αφορά την κατανόηση αυτών των φαινομένων και όσον αφορά τις προτάσεις που κάνουμε. Θα πρέπει όμως να σας υπενθυμίσω και εγώ από τη μεριά μου ότι το νόημα της αλλοτρίωσης και της κρίσης που βιώνουν οι τοξικομανείς είναι δραματικό και ανυπόφορο, "δεν έχεις πουθενά να πιαστείς και καταλήγεις εκεί". Και όταν είσαι εκεί πάλι δεν έχεις πουθενά να πιαστείς'. Εδώ θα πρέπει να απαντήσουμε με κάποια έτσι επιμονή, ότι η κατάληξη της χρήσης ναρκωτικών είναι η διάλυση της ψυχικής οργάνωσης του ατόμου. Η διάλυση αυτή της ψυχικής

οργάνωσης του ατόμου πρέπει να επανορθωθεί διορθωτικά μέσω της διαδικασίας της θεραπείας. Πρέπει ο άνθρωπος αυτός να βρει απέναντί του τον άλλο άνθρωπο. Να βρει τον συνάνθρωπό του, τον άνθρωπο που θα αγαπήσει ξανά και έτσι θα μπορέσει να οργανώσει μια ικανοποιητική αυτοεκτίμηση που θα τον κάνει ικανό να οργανώσει την ζωή του. Δεν θα 'θελα να τα σχολιάσουμε αυτά ως παλαιοχριστιανικές ή ως ξεχασμένες και τετριμμένες απόψεις. Πραγματικά η επικαιρότητα των ανθρώπινων σχέσεων ξαναθέτει στην επιφάνεια την ουσία της επικοινωνίας μας, την ουσία του συναισθηματικού μας πλούτου και την ουσία της ανθρώπινης υπόστασής μας. Αν δεν προσεγγίσουμε έτσι τα πράγματα το θέμα 'ναρκωτικά' θα χαθεί μέσα από ποσοστά, προγράμματα και αριθμούς θανάτων.

Ν.Τσόλης: σας ευχαριστούμε πάρα πολύ που είσαστε απόψε κοντά μας κ. Μωρόγιαννη. Σίγουρα θα έχουμε την ευκαιρία να τα ξαναπούμε και να συζητήσουμε για τα δύο θέματα που προαναφέραμε, για τον αλκοολισμό, και τα αναβολικά

Ν.Τσόλης: Κύριε Μωρόγιαννη σας ευχαριστούμε ειλικρινά που ήσασαν απόψε κοντά μας.

Φ.Μωρόγιαννης: και εγώ σας ευχαριστώ πολύ που με καλέσατε και εύχομαι κάθε επιτυχία στην εκπομπή σας και πολύ ευχαρίστως να δεχτώ οποιαδήποτε πρόσκληση για να συζητήσουμε μαζί άλλα θέματα

Λ.Στεργίου: Βεβαίως θα είναι τιμή μας, θα είστε πλέον συνεργάτης μας σε τακτά χρονικά διαστήματα

Ν.Τσόλης: φίλες και φίλοι, απόψε είχαμε την ευκαιρία να συζητήσουμε ένα ξεχωριστό θέμα. Σε μία εκπομπή που απευθύνεται κυρίως στη νεολαία, στα παιδιά μας δηλαδή. Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ που μας παρακολουθήσατε για απόψε. Καλό σας βράδυ.